

—
Верховний
Суд

Огляд проблемних питань застосування судами окремих положень ГПК України за результатами проведених нарад, семінарів, круглих столів із місцевими та апеляційними судами

№ з/п	Номер статті, її назва	Правова проблема	Відповіді
1	Стаття 5. Способи судового захисту	<p>1. Як реалізується передбачений ч. 2 ст. 5 ГПК України механізм визначення судом ефективного способу захисту порушеного права чи інтересу особи, яка звернулася до суду, якщо закон або договір не визначають такого способу?</p> <p>2. Як суд у цьому разі повинен визначити у своєму рішенні такий спосіб захисту та які саме способи захисту застосовуються?</p>	<p>1. При визначенні способу захисту відповідно до наведеної норми слід урахувувати положення ч. 1 ст. 14, п. 4 ч. 3 ст. 162 ГПК України, згідно з якими спосіб захисту, який може застосувати суд при вирішенні справи, обирає позивач, тому суд позбавлений можливості на власний розсуд обирати і захищати права позивача у спосіб, який ця особа не просить застосувати.</p> <p>За загальним правилом (ч. 1 ст. 5 ГПК України) суд, здійснюючи правосуддя, захищає права, свободи та інтереси фізичних і юридичних осіб, державні та суспільні інтереси у спосіб, визначений законом або договором.</p> <p>Викладене слід розуміти так, що суд захищає права, свободи та інтереси осіб у спосіб, який прямо передбачено нормою матеріального права або договором.</p> <p>При цьому позивач, обираючи спосіб захисту, який він просить суд застосувати для захисту його прав, свобод чи інтересів, може обирати між кількома способами захисту (передбаченими законом або договором), якщо це не заборонено законом.</p> <p>Якщо ж законом або договором не передбачено способу захисту, який би ефективно захищав права, свободи чи інтереси позивача, суд може захистити їх у спосіб, що не суперечить закону (ч. 2 ст. 5 ГПК України).</p> <p>Наведене з урахуванням положень ч. 1 ст. 2 ГПК України означає, що спосіб захисту, який позивач може обрати, а суд застосувати при здійсненні судочинства, у будь-якому випадку має бути ефективним, тобто таким, що відповідає змісту порушеного права, характеру його порушення та наслідкам, спричиненим цим порушенням, і дає змогу забезпечити реальне поновлення у порушених правах.</p> <p>Отже, обираючи спосіб захисту, позивач насамперед повинен перевірити, чи не передбачає закон або договір ефективного способу захисту.</p>

			<p>Якщо такий спосіб захисту законом або договором передбачено, позивач повинен обрати саме цей спосіб.</p> <p>Якщо у зазначеному випадку позивач обрав інший спосіб захисту, суд має відмовити у задоволенні позову, крім випадку, коли з урахуванням положень ч. 2 ст. 5 ГПК України дійде висновку, що обраний позивачем спосіб захисту спроможний більш ефективно захистити порушені права, свободи чи інтереси особи, але за умови, що такий спосіб захисту є адекватним обставинам справи.</p> <p>Якщо ефективного способу захисту законом або договором не передбачено і позивач обирає інший ефективний спосіб захисту його прав, свобод чи інтересів, у позовній заяві має бути наведено відповідне обґрунтування необхідності застосування такого способу захисту, інакше суд залишає позовну заяву без руху на підставі ч. 1 ст. 174 ГПК України.</p> <p>2. Суд не має права виходити за межі позовних вимог для визначення ефективного способу захисту права замість позивача.</p> <p>Таким чином, правильне застосування наведеної процесуальної норми не призведе до виходу за межі позовних вимог і порушення принципу диспозитивності. Для правильного визначення у рішенні суду іншого способу захисту необхідною є наявність одночасно трьох умов:</p> <p>а) жоден визначений законом або договором спосіб захисту порушеного, невизнаного або оспореного права, свободи чи інтересу з огляду на обставини конкретної справи не забезпечує ефективного захисту або поновлення такого права, свободи, інтересу позивача;</p> <p>б) позивач у позові просить суд застосувати інший конкретний спосіб захисту порушеного, невизнаного або оспореного права, свободи чи інтересу;</p> <p>в) визначений позивачем інший спосіб захисту не суперечить закону</p>
--	--	--	--

2	Стаття 8. Гласність судового процесу	Який порядок вжиття господарським судом заходів для організації проведення обов'язкової трансляції перебігу судового засідання в мережі Інтернет, передбаченої ч. 6 ст. 8 ГПК України, якщо всі учасники справи беруть участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції?	<p>Відповідно до ч. 1, 6 ст. 8 ГПК України розгляд справ у господарських судах проводиться усно і відкрито, крім випадків, передбачених цим Кодексом; трансляція судового засідання здійснюється з дозволу суду. <i>Якщо всі учасники справи беруть участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, здійснюється транслявання перебігу судового засідання в мережі Інтернет в обов'язковому порядку.</i></p> <p>Згідно зі Статутом ДП "Інформаційні судові системи", затвердженим наказом ДСА України від 21.07.2016 № 141, ДП "Інформаційні судові системи" є державним комерційним підприємством, яке засноване на державній власності та належить до сфери управління ДСА України; його створено, зокрема, з метою надання послуг з інформаційно-технічного забезпечення судів; предметом діяльності підприємства з-поміж іншого є інформаційно-технічне забезпечення розгляду справ у судах.</p> <p>Інформація з веб-сторінки "Судова влада України":</p> <p>Для організації трансляції судового засідання онлайн суд самостійно надсилає інформацію про нього ДП "Інформаційні судові системи" не пізніше ніж за три робочих дні до проведення засідання (єдиний унікальний номер справи, інформація про справу (сторони, суть позову, тощо), дата та час, на які призначено трансляцію, номер телефону та ПІБ особи, відповідальної за технічне забезпечення трансляції в суді).</p> <p>Суд має технічно забезпечити проведення відеотрансляції судових засідань шляхом:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проведення судового засідання лише в залі, обладнаному системою відеоконференцзв'язку; - попередження судом сторін та учасників судового процесу про необхідність розмовляти в мікрофон; - після отримання листа суду спеціалісти ДП здійснюють заходи щодо тестування онлайн трансляції та створення відповідного банера на веб-сторінці веб-порталу "Судова влада України"
---	--	---	---

3	Стаття 11. Верховенство права та джерела права, що застосовуються судом	Які дії вчиняє суд у разі виявлення неконституційності правового акта?	<p>Згідно з ч. 6 ст. 11 ГПК України якщо суд доходить висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, суд не застосовує такий закон чи інший правовий акт, а застосовує норми Конституції України як норми прямої дії.</p> <p>У такому випадку суд після ухвалення рішення у справі звертається до Верховного Суду стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта, вирішення питання про конституційність якого належить до юрисдикції Конституційного Суду України.</p> <p>Частиною 2 ст. 36 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" передбачено, що Верховний Суд, зокрема, звертається до Конституційного Суду України щодо конституційності законів, інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції України.</p> <p>При цьому за змістом п. 5 ч. 2 ст. 46 зазначеного Закону саме Пленум Верховного Суду приймає рішення про звернення до Конституційного Суду України з питань конституційності законів та інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції України.</p> <p>Згідно зі ст. 50 Закону України "Про Конституційний Суд України" формами звернення до Суду є конституційне подання, конституційне звернення, конституційна скарга.</p> <p>Частиною 1 ст. 52 цього Закону встановлено, що відповідно до Конституції України суб'єктами права на конституційне подання є: Президент України, щонайменше сорок п'ять народних депутатів України, Верховний Суд Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Верховна Рада Автономної Республіки Крим.</p> <p>За змістом ч. 1 ст. 51 Закону України "Про Конституційний Суд України" конституційним поданням є подане до Суду письмове клопотання щодо: 1) визнання акта (його окремих положень) неконституційним; 2) офіційного тлумачення Конституції України.</p>
---	--	--	---

			<p>Отже, системний аналіз наведених норм чинного законодавства дає підстави вважати, що надане суду право на звернення до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта стає його обов'язком у випадку, коли суд, розглядаючи справу, дійде висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, при цьому суд не має права застосовувати такий закон чи інший правовий акт, а повинен застосувати норми Конституції України як норми прямої дії.</p> <p>Таке звернення суду передається на розгляд Пленуму Верховного Суду, який і приймає рішення про звернення чи незвернення до Конституційного Суду України з питань конституційності законів та інших правових актів.</p> <p>Формою такого звернення є відповідне конституційне подання, вимоги до якого встановлено ст. 51 Закону України "Про Конституційний Суд України".</p> <p>При цьому зазначене конституційне подання може стосуватися визнання того чи іншого акта неконституційним як у цілому, так і окремих його положень</p>
4	<p>Стаття 12. Форми господарського судочинства</p> <p>Стаття 247. Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження</p>	<p>Як співвідносяться поняття "малозначна справа" і "справа незначної складності"? Якими є критерії віднесення справ до категорії незначної складності?</p>	<p>Відповідно до ч. 5 ст. 12 ГПК України для цілей цього Кодексу малозначними справами є:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 2) справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. <p>Згідно зі ст. 247 ГПК України у порядку спрощеного позовного провадження розглядаються малозначні справи.</p> <p>У порядку спрощеного позовного провадження може бути розглянута будь-яка інша справа, віднесена до юрисдикції</p>

			<p>господарського суду, за винятком справ, зазначених у ч. 4 цієї статті.</p> <p><i>При вирішенні питання про розгляд справи в порядку спрощеного або загального позовного провадження суд враховує:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ціну позову; 2) значення справи для сторін; 3) обраний позивачем спосіб захисту; 4) категорію та складність справи; 5) обсяг та характер доказів у справі, в тому числі чи потрібно у справі призначити експертизу, викликати свідків тощо; 6) кількість сторін та інших учасників справи; 7) чи становить розгляд справи значний суспільний інтерес; 8) думку сторін щодо необхідності розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження. <p>Отже, аналіз наведених норм засвідчує, що суд, вирішуючи питання про віднесення тієї чи іншої справи до категорії малозначних чи справ незначної складності, повинен виходити із критеріїв, визначених ч. 3 ст. 247 ГПК України</p>
5	Стаття 31. Передача справ з одного суду до іншого суду	Які дії вчиняє суд, якому направлено справу в порядку ст. 30 ГПК України за виключною підсудністю, якщо суд такого ж рівня повернув цю справу для розгляду за територіальною підсудністю всупереч вимогам ч. 6 ст. 31 ГПК України?	<p>Відповідно до ч. 1 ст. 31 ГПК України суд передає справу на розгляд іншому суду, якщо:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) справа належить до територіальної юрисдикції (підсудності) іншого суду; 2) після задоволення відводів (самовідводів) чи з інших підстав неможливо утворити новий склад суду для розгляду справи; 3) ліквідовано або з визначених законом підстав припинено роботу суду, який розглядав справу. <p>Справа, прийнята судом до свого провадження з додержанням правил підсудності, повинна бути ним розглянута і в тому випадку, коли в процесі розгляду справи вона стала підсудною іншому суду, за винятком випадків, коли внаслідок</p>

			<p>змін у складі відповідачів справа відноситься до виключної підсудності іншого суду (ч. 2 ст. 31 ГПК України).</p> <p>При цьому ч. 6, 7 ст. 31 ГПК України унормовано, що спори між судами щодо підсудності не допускаються; справа, передана з одного суду до іншого в порядку, встановленому цією статтею, повинна бути прийнята до провадження судом, якому вона надіслана.</p> <p>Разом з тим ст. 30 ГПК України визначено порядок розгляду справ за виключною підсудністю.</p> <p>Виключна підсудність – правило, відповідно до якого справа має бути розглянута тільки певним господарським судом. Виключна підсудність означає, що деякі категорії справ не можуть розглядатися за загальними правилами підсудності, а також за правилами альтернативної підсудності. У цих категоріях справ не допускається також договірна підсудність.</p> <p>Отже, комплексний аналіз положень ст. 30, 31 ГПК України свідчить, що суди не можуть допускати випадків будь-яких спорів щодо підсудності, оскільки ГПК України чітко визначено категорії спорів, які повинні розглядатися тільки за виключною підсудністю.</p> <p>Водночас, ураховуючи положення п. 8 ч. 1 ст. 255 ГПК України, учасник справи, не погоджуючись з ухвалою про передачу справи на розгляд іншого суду, має право оскаржити її до суду апеляційної інстанції, завданням якого відповідно до чинного процесуального законодавства є перевірка законності прийнятого рішення судом першої інстанції</p>
6	Стаття 32. Визначення складу господарського суду	Як визначається суддя для розгляду заяви про скасування судового наказу: той самий суддя, який видав судовий наказ, чи суддя, визначений в автоматизованому порядку, з огляду на положення ст. 32 і ч. 1 ст. 158 ГПК України?	<p>Відповідно до ч. 1 ст. 158 ГПК України заява про скасування судового наказу не пізніше наступного дня передається судді, визначеному у порядку, встановленому ст. 32 цього Кодексу.</p> <p>Частиною 1 ст. 32 ГПК України передбачено, що визначення судді, а в разі колегіального розгляду – судді-доповідача для розгляду конкретної справи здійснюється Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою під час реєстрації</p>

		<p>документів, зазначених у ч. 2 ст. 6 цього Кодексу, а також в інших випадках визначення складу суду на будь-якій стадії судового процесу, з урахуванням спеціалізації та рівномірного навантаження для кожного судді, за принципом випадковості та в хронологічному порядку надходження справ.</p> <p>Статтею 36 ГПК України визначено випадки, які унеможливають повторну участь судді у розгляді справи.</p> <p>Однак наведені норми чинного процесуального законодавства не містять застережень щодо участі судді, який розглянув заяву про видачу судового наказу, у розгляді заяви про скасування цього ж наказу.</p> <p>Відповідно до ч. 19 ст. 32 ГПК України особливості розподілу судових справ устанавлюються Положенням про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему.</p> <p>Положенням про автоматизовану систему документообігу суду, затвердженим рішенням Ради суддів України від 26.11.2010 № 30 (у редакції рішення Ради суддів України від 02.03.2018 № 17, погодженого з листом ДСА України від 15.03.2018 № 15-5170/18) не передбачено особливостей визначення складу суду для розгляду заяв про скасування судового наказу в наказному провадженні.</p> <p>Зокрема, п. 21 Положення про автоматизовану систему документообігу суду не містить роз'яснень щодо підстав розподілення раніше визначеному судді заяви про скасування судового наказу.</p> <p>Водночас за змістом ч. 13 ст. 32 ГПК України збори суддів відповідного суду можуть вирішити питання щодо внесення змін до засад використання автоматизованої системи документообігу в частині передачі заяви про скасування судового наказу раніше визначеному судді.</p> <p>Згідно з пп. 31 п. 1 розділу 2 Положення про автоматизовану систему документообігу суду передбачено тільки первісний розподіл справи – визначення модулем автоматизованого розподілу судді для розгляду заяви про видачу судового наказу.</p>
--	--	---

			<p>Отже, є необхідність внести зміни до п. 21 Положення про автоматизовану систему документообігу суду шляхом доповнення цього пункту пп. 18 такого змісту: "заяви про скасування судового наказу"</p>
7	Стаття 32. Визначення складу господарського суду	<p>Як визначається склад суду для розгляду заяви про перегляд рішення за нововиявленими обставинами до узгодження Положення про автоматизовану систему документообігу суду з новою редакцією ГПК України?</p>	<p>Відповідно до п. 15 ст. 32 ГПК України розгляд заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами здійснюється тим самим складом суду, який ухвалив рішення, що переглядається, якщо справа розглядалася суддею одноособово або у складі колегії суддів. Якщо такий склад суду сформувавши неможливо, суддя або колегія суддів для розгляду заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами визначається в порядку, встановленому ч. 1 цієї статті.</p> <p>Підпунктом 15.4 п. 17 розділу XIII "Перехідні положення" ГПК України унормовано, що визначення судді або колегії суддів (судді-доповідача) для розгляду конкретної справи здійснюється:</p> <p>до приведення Положення про автоматизовану систему документообігу суду у відповідність із цією редакцією Кодексу в частині порядку визначення судді або колегії суддів для розгляду конкретної справи, але не довше ніж три місяці з дня набрання чинності цією редакцією Кодексу, – за допомогою автоматизованої системи документообігу суду за правилами, що діяли до набрання чинності цією редакцією Кодексу;</p> <p><u>після приведення Положення про автоматизовану систему документообігу суду у відповідність із цією редакцією Кодексу</u> в частині порядку визначення судді або колегії суддів для розгляду конкретної справи – за допомогою автоматизованої системи документообігу суду за правилами, встановленими цією редакцією Кодексу.</p> <p>Так, пп. 16 п. 21 розділу VIII Положення про автоматизовану систему документообігу суду, затвердженого рішенням Ради суддів України від 26.11.2010 № 30 (у редакції рішення Ради суддів України від 02.03.2018 № 17), встановлено, що передача</p>

			<p>судової справи (матеріалів кримінального провадження) <i>раніше визначеному судді</i>, колегії суддів, палаті або об'єднаній палаті проводиться модулем автоматизованого розподілу щодо <i>заяв про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами за виключенням випадків, визначених законом</i>.</p> <p>Отже, зважаючи на те, що зміст пп. 16 п. 21 розділу VIII Положення про автоматизовану систему документообігу суду повністю відповідає ч. 15 ст. 32 ГПК України, розгляд заяви про перегляд рішення за нововиявленими обставинами має здійснювати <i>той самий склад суду, який ухвалив рішення, що переглядається</i>, за винятком ситуації, коли такий склад суду сформувати неможливо, і в цьому разі суддя або колегія суддів для розгляду заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами визначається в порядку, встановленому ч. 1 ст. 32 ГПК України</p>
8	<p>Стаття 33. Одноособовий або колегіальний розгляд</p>	<p>Чи підлягає відновленню строк звернення особи з клопотанням про колегіальний розгляд справи на стадії її судового розгляду по суті, якщо строк пропущено з поважних причин (у порядку ч. 2 ст. 207 ГПК України)?</p> <p>Чи може суддя з власної ініціативи призначити колегіальний розгляд справи (на стадії її судового розгляду по суті) з огляду на складність спірних правовідносин, доказового наповнення матеріалів справи, необхідності вчинення процесуальних дій щодо витребування доказів, дослідження доказів?</p>	<p>За змістом ч. 10 ст. 33 ГПК України якщо справа має розглядатися суддею одноособово, але цим Кодексом передбачена можливість колегіального розгляду такої справи, <i>питання про призначення колегіального розгляду вирішується до закінчення підготовчого засідання у справі (до початку розгляду справи, якщо підготовче засідання не проводиться)</i> суддею, який розглядає справу, <i>за власною ініціативою або за клопотанням учасника справи</i>, про що постановляється ухвала.</p> <p>Згідно з п. 17 ч. 2 ст. 182 ГПК України у підготовчому засіданні суд вирішує питання про колегіальний розгляд справи.</p> <p>Зазначеними нормами встановлено присічний строк для вирішення питання про призначення колегіального розгляду (як за клопотанням учасника справи, так і з власної ініціативи суду) – до закінчення підготовчого засідання або до початку розгляду справи, якщо підготовче засідання не проводиться.</p> <p><u>Цей строк не може бути поновлений судом навіть за наявності поважних причин</u>, що зумовлено, зокрема,</p>

			необхідністю дотримання принципів стадійності господарського процесу та правової визначеності, а також метою недопущення зловживання процесуальними правами тією чи іншою стороною
9	Стаття 33. Одноособовий або колегіальний розгляд	Якщо справа розглядалася у першій інстанції колегією суддів, чи є обов'язковим її колегіальний розгляд у разі скасування рішення та направлення справи на новий розгляд?	<p>Норми чинного ГПК України не передбачають, що справа, яка розглядалася колегією суддів у суді першої інстанції, має обов'язково розглядатися колегіально, якщо її передано на новий розгляд до суду першої інстанції.</p> <p>Наведене зумовлено тим, що складність справи після надходження її на новий розгляд може змінитися (наприклад, у випадку часткового скасування судового рішення і направлення справи на новий розгляд лише в частині або у разі відмови позивача від позову в частині позовних вимог тощо)</p> <p>Абзацом 1 ч. 1 ст. 33 ГПК України передбачено, що справи у судах першої інстанції розглядаються суддею одноособово, крім випадків, визначених цим Кодексом.</p> <p>З огляду на ці положення у разі скасування рішення та направлення справи на новий розгляд за загальним правилом суддя приймає таку справу до свого провадження та розглядає її одноособово.</p> <p>Водночас, ураховуючи положення абз. 2 ч. 1 та ч. 10 ст. 33 ГПК України, такий суддя (за власною ініціативою або за клопотанням учасника справи) не позбавлений можливості постановити ухвалу про призначення колегіального розгляду справи залежно від її категорії та складності</p>
10	Стаття 39. Порядок вирішення заявленого відводу та самовідводу	<p>1. Який порядок вирішення питання про відвід судді?</p> <p>2. Чи потрібно при цьому виходити до нарадчої кімнати, якщо учасників справи викликано не було і судові засідання не проводиться? Чи потрібно у цьому разі скласти протокол вчинення окремої процесуальної дії?</p>	<p>1. Відповідно до ч. 8, 9 ст. 39 ГПК України суд вирішує питання про відвід без повідомлення учасників справи. За ініціативою суду питання про відвід може вирішуватися у судовому засіданні з повідомленням учасників справи. Неявка учасників справи у судові засідання, в якому вирішується питання про відвід, не перешкоджає розгляду судом питання про відвід.</p> <p>Питання про самовідвід судді вирішується в нарадчій кімнаті</p>

			<p>ухвалою суду, що розглядає справу.</p> <p>Частиною 11 ст. 39 ГПК України визначено, що <i>за результатами вирішення заяви про відвід суд постановляє ухвалу.</i></p> <p>При цьому ч. 4 ст. 233 ГПК України встановлено, що <i>ухвали суду, які оформлюються окремим документом, постановляються в нарадчій кімнаті</i>, інші ухвали суд може постановити, не виходячи до нарадчої кімнати.</p> <p>Отже, питання про відвід, заявлений учасниками справи, завжди повинно вирішуватися в нарадчій кімнаті, навіть у разі розгляду цього питання без проведення судового засідання і без повідомлення учасників справи.</p> <p>2. Відповідно до ст. 225 ГПК України під час вчинення окремої процесуальної дії <i>поза судовим засіданням</i> складається протокол. При його складанні можуть застосовуватися технічні засоби.</p> <p>Протокол повинен бути оформлений не пізніше наступного дня після вчинення окремої процесуальної дії.</p> <p>Протокол підписується головуючим та секретарем судового засідання, приєднується до справи і зберігається в установленому порядку разом з її матеріалами.</p> <p>Письмові зауваження з приводу неповноти або неправильності протоколу вчинення окремої процесуальної дії подаються до суду протягом п'яти днів з дня його підписання та розглядаються судом в порядку, встановленому ст. 224 цього Кодексу.</p> <p>Процесуальним законом не передбачено випадків вирішення питання про відвід судді іншим суддею як необґрунтованого зі складанням протоколу вчинення окремої процесуальної дії у випадку, коли сторін або інших учасників справи викликано не було, а судові засідання не проводиться</p>
--	--	--	---

11	<p>Стаття 43. Неприпустимість зловживання процесуальними правами</p> <p>Стаття 114. Розумність процесуальних строків</p>	<p>Які є механізми запобігання зловживанню процесуальними правами у контексті необхідності дотримання розумних строків розгляду справи?</p>	<p>Відповідно до ч. 3 ст. 2 ГПК України одними з основних засад (принципів) господарського судочинства є неприпустимість зловживання процесуальними правами, а також розумність строків розгляду справи судом.</p> <p>При цьому суд, зберігаючи об'єктивність і неупередженість, запобігає зловживанню учасниками судового процесу їхніми правами та вживає заходів для виконання ними їхніх обов'язків (ч. 5 ст. 13 ГПК України).</p> <p>Статтею 43 ГПК України передбачено, що залежно від конкретних обставин суд може визнати зловживанням процесуальними правами дії, що суперечать завданню господарського судочинства, зокрема:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) подання скарги на судові рішення, яке не підлягає оскарженню, не є чинним або дія якого закінчилася (вичерпана), подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин, заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, спрямованих на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення; 2) подання декількох позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав або подання декількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, метою яких є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями; 3) подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер; 4) необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог з метою зміни підсудності справи, або завідомо безпідставне залучення особи як відповідача (співвідповідача) з тією самою метою; 5) укладення мирової угоди, спрямованої на шкоду правам
----	--	---	--

			<p>третіх осіб, умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі.</p> <p>Суд зобов'язаний вживати заходів для запобігання зловживанню процесуальними правами. У випадку зловживання процесуальними правами учасником судового процесу суд застосовує до нього заходи, визначені цим Кодексом.</p> <p>Так, для запобігання зловживанню процесуальними правами у кожному конкретному випадку може бути вжито, зокрема, таких заходів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - залишення без розгляду або повернення скарг, заяв, клопотань (ч. 3 ст. 43 ГПК України); - покладення на сторону судових витрат повністю або частково незалежно від результатів вирішення спору (ч. 9 ст. 129 ГПК України); - стягнення в дохід державного бюджету штрафу у сумі від одного до десяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (п. 2 ч. 1 ст. 135 ГПК України); - постановлення окремої ухвали (ч. 2 ст. 246 ГПК України)
12	Стаття 46. Процесуальні права та обов'язки сторін	Чи має право позивач під час нового розгляду справи у підготовчому провадженні змінити предмет або підставу позову у зв'язку зі зміною фактичних обставин справи, якщо такі зміни відбулися уже після переходу до розгляду справи судом по суті під час її первісного розгляду і пізніше, при цьому справу було розглянуто за правилами ГПК України у редакції, чинній до 15.12.2017?	<p>Відповідно до пп. 9 п. 1 розділу XIII "Перехідні положення" ГПК України справи у судах першої та апеляційної інстанцій, провадження у яких порушено до набрання чинності цією редакцією Кодексу, розглядаються за правилами, що діють після набрання чинності цією редакцією Кодексу.</p> <p>Частиною 3 ст. 3 ГПК України унормовано, що судочинство у господарських судах здійснюється відповідно до закону, чинного на час вчинення окремої процесуальної дії, розгляду і вирішення справи.</p> <p>Згідно з ч. 3, 4 ст. 46 ГПК України до закінчення підготовчого засідання позивач має право змінити предмет або підстави позову шляхом подання письмової заяви. У справі, що розглядається за правилами спрощеного позовного провадження, зміна предмета або підстав позову допускається</p>

			<p>не пізніше ніж за п'ять днів до початку першого судового засідання у справі.</p> <p><u>У разі направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції зміна предмета, підстав позову не допускається, крім випадків, визначених цією статтею.</u></p> <p>Зміна предмета або підстав позову при новому розгляді справи <u>допускається в строки, встановлені ч. 3 цієї статті, лише у випадку, якщо це необхідно для захисту прав позивача у зв'язку зі зміною фактичних обставин справи,</u> що сталася після закінчення підготовчого засідання, або якщо справа розглядалася за правилами спрощеного позовного провадження – після початку першого судового засідання при первісному розгляді справи.</p> <p>Із системного аналізу наведених норм убачається, що позивач відповідно до норм чинного ГПК України наділений правом змінити предмет або підставу позову при новому розгляді справи <u>тільки</u> у тому разі, якщо суд установить, що це необхідно для захисту прав позивача у зв'язку зі зміною фактичних обставин справи, а предмет чи підстава позову при первісному розгляді були недостатніми для такого належного захисту.</p> <p>При цьому слід зважати, що чинний ГПК України має на меті забезпечити своєчасний розгляд справ і правову визначеність, унеможливити зловживання процесуальними правами та підвищити ефективність судочинства в цілому, для чого встановлено чіткий порядок та присічні строки вчинення процесуальних дій, визначено стадії судового процесу, запроваджено розумні обмеження, у тому числі щодо права позивача змінити предмет або підстави позову.</p> <p>Саме тому всі процесуальні дії суду та учасників процесу повинні вчинятися своєчасно задля того, щоб під час підготовки справи до розгляду не залишилося невіршених питань, які можуть затримати розгляд справи по суті</p>
--	--	--	---

13	<p>Стаття 48. Залучення до участі у справі співвідповідача. Заміна неналежного відповідача</p>	<p>1. Чи має право суд із власної ініціативи витребувати докази, необхідні для встановлення належного відповідача у справі та відомостей про нього, а після цього залучити до участі у справі нового відповідача?</p> <p>2. Чи може суд залишити позовну заяву без розгляду згідно з п. 4 ч. 1 ст. 226 ГПК України, оскільки позивач без поважних причин не подав витребуваних судом доказів, необхідних для вирішення спору, зокрема для ідентифікації належного відповідача?</p>	<p>1. Статтею 48 ГПК України передбачено, що суд першої інстанції має право за клопотанням позивача до закінчення підготовчого провадження, а у разі розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження – до початку першого судового засідання, залучити до участі у ній співвідповідача.</p> <p>Якщо позов подано не до тієї особи, яка повинна відповідати за позовом, суд до закінчення підготовчого провадження, а у разі розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження – до початку першого судового засідання, за клопотанням позивача замінює первісного відповідача належним відповідачем, не закриваючи провадження у справі.</p> <p>Після спливу строків, зазначених у ч. 1, 2 цієї статті, суд може залучити до участі у справі співвідповідача або замінює первісного відповідача належним відповідачем виключно у разі, якщо позивач доведе, що не знав та не міг знати до подання позову у справі про підставу залучення такого співвідповідача чи заміну неналежного відповідача.</p> <p>При цьому у разі смерті або оголошення фізичної особи померлою, припинення юридичної особи шляхом реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення), заміни кредитора чи боржника в зобов'язанні, а також в інших випадках заміни особи у відносинах, щодо яких виник спір, суд залучає до участі у справі правонаступника відповідного учасника справи на будь-якій стадії судового процесу (ч. 1 ст. 52 ГПК України).</p> <p>Згідно з ч. 4 ст. 74 цього Кодексу суд не може збирати докази, що стосуються предмета спору, з власної ініціативи, крім витребування доказів судом у випадку, коли він має сумніви у добросовісному здійсненні учасниками справи їхніх процесуальних прав або виконанні обов'язків щодо доказів.</p> <p>При цьому ч. 1 ст. 14 ГПК України встановлено, що суд розглядає справи не інакше як за зверненням особи, поданим відповідно до цього Кодексу, в межах заявлених нею вимог і на підставі доказів, поданих учасниками справи або витребуваних</p>
----	--	--	--

			<p><i>судом у передбачених цим Кодексом випадках.</i> Збирання доказів у господарських справах не є обов'язком суду, крім випадків, встановлених цим Кодексом.</p> <p>Отже, у випадках, передбачених ГПК України, суд може з власної ініціативи витребувати докази, необхідні для належного розгляду справи, у тому числі докази, потрібні для встановлення належного відповідача у справі та відомостей про нього.</p> <p>2. Відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 226 ГПК України суд залишає позов без розгляду, якщо позивач без поважних причин не подав витребувані судом докази, необхідні для вирішення спору, або позивач (його представник) не з'явився у судові засідання або не повідомив про причини неявки, крім випадку, якщо від нього надійшла заява про розгляд справи за його відсутності і його нез'явлення не перешкоджає вирішенню спору.</p> <p>Частиною 9 ст. 81 ГПК України унормовано, що у разі неподання учасником справи витребуваних судом доказів без поважних причин або без повідомлення причин суд, залежно від того, яка особа ухиляється від їх подання та яке ці докази мають значення, може визнати обставину, для з'ясування якої витребувався доказ, або відмовити у її визнанні, або розглянути справу за наявними в ній доказами, а у разі неподання таких доказів позивачем – також залишити позовну заяву без розгляду.</p> <p>Отже, у разі ненадання позивачем усіх необхідних документів для ідентифікації належного відповідача, тим паче, якщо суд вже кілька разів зобов'язував позивача їх надати, суд має право залишити поданий ним позов без розгляду саме на підставі п. 4 ч. 1 ст. 226 ГПК України</p>
14	Стаття 53. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право	Чи можна залишити позов без розгляду, якщо про відсутність підстав для звернення прокурора до суду в інтересах держави стало відомо після відкриття провадження у справі?	Чинний ГПК України (п. 4 ч. 5 ст. 174) визначає, що за відсутності підстав для звернення прокурора до суду в інтересах держави суддя повертає позовну заяву прокурору на стадії вирішення питання про прийняття позовної заяви до розгляду, тобто до відкриття провадження у справі.

	<p>звертатися до суду в інтересах інших осіб</p> <p>Стаття 226. Залишення позову без розгляду</p>		<p>Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 226 ГПК України суд залишає позов без розгляду, якщо позов подано особою, яка не має процесуальної дієздатності.</p> <p>За змістом ст. 275, 308 ГПК України і суд апеляційної інстанції, і Верховний Суд наділені повноваженнями, зокрема, скасувати судові рішення суду першої та апеляційної інстанцій повністю або частково і закрити провадження у справі чи залишити позов без розгляду у відповідній частині на підставі ст. 226 ГПК України.</p> <p>Отже, якщо прокурор у позовній заяві не обґрунтував, у чому полягає порушення інтересів держави, необхідність їх захисту та не навів визначених законом підстав для звернення до суду, місцевий суд залишає такий позов без розгляду на підставі ст. 226 ГПК України, а якщо він цього не зробив, то таке право мають відповідний апеляційний суд чи Верховний Суд у випадках, передбачених законом (постанова КГС ВС від 23.10.2018 у справі № 926/03/18)</p>
15	<p>Стаття 53. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб</p> <p>Стаття 320. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами</p> <p>Стаття 321.</p>	<p>Чи може прокурор, який не був учасником справи, подати заяву про її перегляд за нововиявленими обставинами?</p>	<p>Згідно з п. 3 ч. 1 ст. 131¹ Конституції України прокуратура здійснює представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.</p> <p>За змістом ч. 6 ст. 23 Закону України "Про прокуратуру" під час здійснення представництва інтересів громадянина або держави у суді прокурор має право в порядку, передбаченому процесуальним законом та законом, що регулює виконавче провадження, зокрема, звертатися до суду з позовом (заявою, поданням); вступати у справу, порушену за позовом (заявою, поданням) іншої особи, на будь-якому етапі судового провадження; ініціювати перегляд судових рішень, у тому числі у справі, порушеній за позовом (заявою, поданням) іншої особи.</p> <p>Якщо у новому законі немає положення про визнання пріоритетності раніше прийнятого закону, підлягають застосуванню положення пізніше прийнятого закону, зважаючи на визначення темпоральної (часової) колізії. Отже, за</p>

	<p>Порядок і строк подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами</p>		<p>відсутності у ГПК України (у редакції, чинній з 15.12.2017) визнання пріоритетності положень Закону України "Про прокуратуру" (чинного з 15.07.2015) застосуванню підлягають норми ГПК України.</p> <p>Відповідно до ч. 3 ст. 53 ГПК України (у редакції, чинній з 15.12.2017) у визначених законом випадках прокурор звертається до суду з позовною заявою, бере участь у розгляді справ за його позовами, а також може вступити за своєю ініціативою у справу, провадження у якій відкрито за позовом іншої особи, до початку розгляду справи по суті, подає апеляційну, касаційну скаргу, заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.</p> <p>Водночас за змістом п. 2 ч. 1 ст. 321 ГПК України, якою встановлено порядок і строк подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами, заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами може бути подано з підстави, визначеної п. 2 ч. 2 ст. 320 цього Кодексу, – учасниками справи протягом тридцяти днів з дня, коли вирок (ухвала) у кримінальному провадженні набрав (набрала) законної сили.</p> <p>Зі змісту наведених норм убачається, що заяву про перегляд судового рішення, зокрема з підстав установавання вироком або ухвалою про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності, що набрали законної сили, факту надання завідомо неправильного висновку експерта, завідомо неправдивих показань свідка, завідомо неправильного перекладу, фальшивості письмових, речових чи електронних доказів, що призвело до ухвалення незаконного рішення у цій справі, може бути подано учасником справи.</p> <p>Отже, якщо прокурор не є учасником справи, то відповідно до положень процесуального законодавства він не має особливого статусу і не наділений повноваженнями, зокрема, щодо звернення до суду із заявою про перегляд судового</p>
--	---	--	--

			<p>рішення у порядку іншому, ніж передбачений ст. 321 ГПК України, а тому не може подавати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами (постанова КГС ВС від 16.10.2018 у справі № 916/1538/16)</p>
16	Стаття 56. Участь у справі представника	Як здійснюється представництво юридичної особи у судовому процесі?	<p>Відповідно до ч. 1 ст. 58 ГПК України представником у суді може бути адвокат або законний представник.</p> <p>За змістом ч. 1, 3 ст. 56 цього Кодексу сторона, третя особа, а також особа, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи, може брати участь в судовому процесі особисто (самопредставництво) та (або) через представника.</p> <p>Юридична особа бере участь у справі через свого керівника або члена виконавчого органу, уповноваженого діяти від її імені відповідно до закону, статуту, положення (самопредставництво юридичної особи), або через представника.</p> <p>Верховний Суд (постанова КГС ВС від 27.07.2018 у справі № 910/9224/17) дотримується позиції, що процесуальне представництво юридичної особи може здійснюватися як у порядку самопредставництва, так й іншими особами як представниками юридичної особи за довіреністю.</p> <p>У порядку самопредставництва юридичну особу може представляти за посадою її керівник або інші особи, повноваження яких визначено законодавством чи установчими документами.</p> <p>Відповідно, особи, які представляють юридичну особу за довіреністю і виконують процесуальні дії на підставі наданих їм довіреністю повноважень, виступають від імені цієї особи як довірителя, а не в порядку самопредставництва.</p> <p>З огляду на викладене представник, звертаючись до суду від імені директора на підставі виданої ним довіреності, не діє у такому разі як законний представник у порядку самопредставництва.</p> <p>Аналогічну правову позицію викладено у постановах Великої Палати Верховного Суду від 13.03.2018 у справі № 910/23346/16,</p>

			<p>від 21.03.2018 у справі № 916/3283/16, від 14.03.2018 у справі № 910/22324/16.</p> <p>Слід ураховувати, що відповідно до ст. 131² Конституції України представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення здійснює виключно адвокат.</p> <p>При цьому згідно з пп. 11 п. 16¹ розділу XV Конституції України представництво за цією статтею у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 01.01.2017; у судах апеляційної інстанції – з 01.01.2018; у судах першої інстанції – з 01.01.2019. Представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах – з 01.01.2020.</p> <p>Наведені положення (ст. 131² Конституції України) не порушують суті права на касаційне оскарження, не позбавляють осіб їх права на самопредставництво, здійснюване для юридичних осіб їх органами, що діють у межах повноважень, наданих їм законодавством чи статутом.</p> <p>З огляду на викладене Велика Палата Верховного Суду (постанови від 13.03.2018 у справі № 910/23346/16, від 21.03.2018 у справі № 916/3283/16) дійшла висновку, що реалізація права на звернення із касаційною скаргою є процесуальною дією в суді, яка має здійснюватися або самою особою у порядку самопредставництва, або її процесуальним представником.</p> <p>Представництво в суді у провадженнях, розпочатих до набрання чинності Законом України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)", здійснюється за правилами, які діяли до набрання ним чинності, – до ухвалення у відповідних справах остаточних судових рішень, які не підлягають оскарженню. У таких справах представництво може здійснювати не лише адвокат, а й інший законний представник із наданням суду доказів щодо уповноваження такої особи на представництво інтересів учасника справи відповідно до вимог процесуального законодавства (постанова КГС ВС від 23.04.2018 у справі № 906/460/16)</p>
--	--	--	--

17	Стаття 58. Особи, які можуть бути представниками	Чи повинно здійснюватися представництво інтересів учасника малозначної справи виключно адвокатом?	<p>За змістом ч. 3 ст. 131² Конституції України виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення.</p> <p>Водночас ч. 4 зазначеної статті встановлено, що законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена.</p> <p>Чинним ГПК України, зокрема ч. 2 ст. 58, унормовано, що при розгляді справ у малозначних спорах (малозначні справи) представником може бути особа, яка досягла 18 років, має цивільну процесуальну дієздатність, за винятком осіб, визначених ст. 59 цього Кодексу.</p> <p>Зважаючи на положення ст. 12 ГПК України, малозначними справами є: 1) справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 2) справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.</p> <p>Тобто за змістом процесуального закону малозначними є справи, по-перше, визначені такими (малозначними) законом (п. 1 ч. 5 ст. 12 ГПК України), і по-друге, визнані малозначними судом (п. 2 ч. 5 ст. 12 ГПК України). Таку правову позицію викладено у постанові КГС ВС від 25.06.2018 у справі № 927/5/18.</p> <p>Отже, Верховний Суд у рішеннях (постанови КГС ВС від 02.10.2018 у справі № 910/2915/18, від 25.06.2018 у справі № 927/5/18, від 01.06.2018 у справі № 904/7536/17, від 11.10.2018 у справі № 910/6435/18) дотримується єдиної позиції, що представництво інтересів учасника справи у малозначних справах може здійснювати не лише адвокат, а й</p>
----	---	---	--

			<p>інший законний представник із наданням суду доказів щодо уповноваження такої особи на представництво інтересів учасника справи відповідно до вимог процесуального законодавства.</p> <p>Наведене є винятком із загального правила прямої дії положень ст. 59, 131² Конституції України та пп. 11 п. 16¹ розділу XV "Перехідні положення" Конституції України, яким передбачено, що представництво відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 131¹ та ст. 131² цієї Конституції здійснюється виключно прокурорами або адвокатами у Верховному Суді та судах касаційної інстанції з 01.01.2017; у судах апеляційної інстанції – з 01.01.2018; у судах першої інстанції – з 01.01.2019</p>
18	Стаття 61. Повноваження представника в суді	Якими документами підтверджуються повноваження представників юридичних осіб в апеляційному та касаційному господарських судах?	<p>Як убачається із положень ч.1 ст. 60 ГПК України, повноваження представників юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців у господарському процесі мають бути підтверджені довіреністю зазначених осіб (довірителями).</p> <p>Згідно з ч. 1 ст. 26 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" адвокатська діяльність здійснюється на підставі договору про надання правової допомоги.</p> <p>Документами, що посвідчують повноваження адвоката на надання правової допомоги, можуть бути:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) договір про надання правової допомоги; 2) довіреність; 3) ордер; 4) доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги. <p>Відповідно до ч. 3 ст. 26 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" повноваження адвоката як захисника або представника в господарському, цивільному, адміністративному судочинстві, кримінальному провадженні, розгляді справ про адміністративні правопорушення, а також як уповноваженого за дорученням у конституційному судочинстві підтверджуються в порядку, встановленому законом.</p>

			<p>Довіреність від імені юридичної особи видається за підписом (електронним цифровим підписом) посадової особи, уповноваженої на це законом, установчими документами (ч. 3 ст. 60 ГПК України).</p> <p>Повноваження адвоката як представника підтверджуються довіреністю або ордером, виданим відповідно до Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" (ч. 4 ст. 60 ГПК України).</p> <p>Судова практика Верховного Суду свідчить, що у господарському судочинстві згідно з вимогами ст. 60 ГПК України допустимим доказом повноважень адвоката як особи, яка підписала касаційну скаргу, є виключно довіреність або ордер (ухвали КГС ВС від 31.05.2018 у справі № 922/699/17, від 18.06.2018 у справі № 910/15163/17, від 25.06.2018 у справі № 924/326/17, від 13.08 2018 у справі № 910/2152/18, від 28.09.2018 у справі № 910/2396/18, від 13.04.2018 у справі № 927/675/17)</p>
19	<p>Стаття 63. Помічник судді</p> <p>Стаття 65. Судовий розпорядник</p>	<p>Чи може помічник судді у судовому засіданні, крім виконання функцій секретаря судового засідання, виконувати також обов'язки судового розпорядника?</p>	<p>Згідно з ч. 3 ст. 63 ГПК України помічник судді за дорученням судді (головуючого у судовій колегії) може за відсутності секретаря судового засідання здійснювати його повноваження. Під час здійснення таких повноважень помічнику судді може бути заявлено відвід з підстав, передбачених цим Кодексом для відводу секретаря судового засідання.</p> <p>При цьому ч. 3 ст. 64 ГПК України передбачено, що секретар судового засідання виконує обов'язки судового розпорядника у випадку його відсутності.</p> <p>Відповідно до п. 20 Положення про помічника судді, затвердженого рішенням Ради суддів України від 18.05.2018 № 21, за дорученням судді помічник судді може здійснювати повноваження секретаря судового засідання під час його відсутності у разі неможливості замінити його іншим секретарем; виконує інші доручення судді, що стосуються організації розгляду судових справ.</p>

			<p>Із системного аналізу наведених норм убачається, що помічник судді за дорученням судді (головуючого у судовій колегії) може виконувати, крім функцій секретаря судового засідання, також і повноваження судового розпорядника у разі відсутності цього працівника та неможливості замінити його секретарем судового засідання або іншим секретарем</p>
20	Стаття 70. Експерт з питань права	<p>1. Якими критеріями слід керуватися для визначення достатності наукового ступеня та визнання фахівця у галузі права?</p> <p>2. Як здійснюється виклик експерта з питань права: з ініціативи суду чи за клопотанням сторін?</p> <p>3. На кого покладаються витрати з оплати послуг експерта з питань права?</p>	<p>1. У чинному ГПК України, зокрема у ст. 70, не конкретизовано, який саме науковий ступінь має бути присуджено особі, яка виступає експертом з питань права, тому основним критерієм є власне наявність такого наукового ступеня саме у галузі права.</p> <p>Так само немає і спеціального закону, який врегулював би діяльність фахівців у галузі права чи визначив би їх статус. При цьому поняття "визнаний фахівець у галузі права" є оціночним, тому у разі залучення такої особи як експерта з питань права суд керується загальними принципами щодо його фаховості та компетентності.</p> <p>Основним правилом під час вибору такого експерта має бути те, що і сторони, і суд визнають його авторитет та кваліфікацію за певною спеціалізацією з права, потрібною саме для вирішення конкретної справи.</p> <p>2. Статтею 70 ГПК України унормовано, що як експерт з питань права може залучатися особа, яка має науковий ступінь та є визнаним фахівцем у галузі права. Рішення про допуск до участі в справі експерта з питань права та долучення його висновку до матеріалів справи ухвалюється судом.</p> <p>Експерт з питань права зобов'язаний з'явитися до суду за його викликом, відповідати на поставлені судом питання, надавати роз'яснення. За відсутності заперечень учасників справи експерт з питань права може брати участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції.</p> <p>Експерт з питань права має право знати мету свого виклику до суду, відмовитися від участі у судовому процесі, якщо він не</p>

			<p>володіє відповідними знаннями, а також право на оплату послуг та компенсацію витрат, пов'язаних з викликом до суду.</p> <p>При цьому відповідно до ст. 108 ГПК України учасники справи мають право подати до суду висновок експерта у галузі права щодо: 1) застосування аналогії закону, аналогії права; 2) змісту норм іноземного права згідно з їх офіційним або загальноприйнятим тлумаченням, практикою застосування, доктриною у відповідній іноземній державі.</p> <p>Висновок експерта у галузі права не може містити оцінки доказів, вказівок про достовірність чи недостовірність того чи іншого доказу, про переваги одних доказів над іншими, про те, яке рішення має бути прийнято за результатами розгляду справи.</p> <p>За змістом ст. 109 ГПК України висновок експерта у галузі права не є доказом, має допоміжний (консультативний) характер і не є обов'язковим для суду.</p> <p>Суд може посилатися в рішенні на висновок експерта у галузі права як на джерело відомостей, які в ньому містяться, та має зробити самостійні висновки щодо відповідних питань.</p> <p>Із системного аналізу положень ст. 70 ГПК України вбачається, що залучення експерта з питань права може здійснюватися як за клопотанням сторін, так і за ініціативою самого суду, з урахуванням конкретних обставин справи.</p> <p>При цьому учасники справи також наділені правом подати до суду власне висновок експерта у галузі права, на який суд може посилатися як на джерело наведених у ньому відомостей, роблячи водночас самостійні висновки.</p> <p>З. Статтею 123 ГПК України встановлено, що судові витрати складаються із судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи.</p> <p>Розмір судового збору, порядок його сплати, повернення і звільнення від сплати встановлюються законом.</p> <p>До витрат, пов'язаних з розглядом справи, належать витрати: 1) на професійну правничу допомогу; 2) пов'язані із</p>
--	--	--	--

			<p><i>залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертизи; 3) пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів; 4) пов'язані з вчиненням інших процесуальних дій, необхідних для розгляду справи або підготовки до її розгляду.</i></p> <p><i>Відповідно до ч. 4, 5 ст. 127 ГПК України розмір витрат на підготовку експертного висновку на замовлення сторони, проведення експертизи, залучення спеціаліста, оплату робіт перекладача встановлюється судом на підставі договорів, рахунків та інших доказів.</i></p> <p><i>Розмір витрат на оплату робіт залученого стороною експерта, спеціаліста, перекладача має бути співмірним із складністю відповідної роботи, її обсягом та часом, витраченим ним на виконання робіт.</i></p> <p><i>Ані у ст. 123, ані у ст. 127 ГПК України не визначено окремою категорією витрати на оплату послуг, наданих саме експертом з питань права.</i></p> <p><i>Водночас комплексний аналіз наведених норм дає підстави вважати, що такі витрати можуть відшкодуватися у такому самому порядку, як і витрати, пов'язані з наданням послуг експертом, спеціалістом, перекладачем відповідно до ст. 127 ГПК України</i></p>
21	Стаття 74. Обов'язок доказування і подання доказів	В яких випадках суд може витребувати докази, що стосуються предмета спору, з власної ініціативи відповідно до ч. 4 ст. 74 ГПК України?	<p><i>Частинною 4 ст. 74 ГПК України визначено, що суд не може збирати докази, що стосуються предмета спору, з власної ініціативи, крім витребування доказів судом у випадку, коли він має сумніви у добросовісному здійсненні учасниками справи їхніх процесуальних прав або виконанні обов'язків щодо доказів.</i></p> <p><i>Так, відповідно до ч. 1 ст. 43 ГПК України учасники судового процесу та їх представники повинні добросовісно користуватися процесуальними правами; зловживання процесуальними правами не допускається.</i></p> <p><i>У ст. 3 ЦК України добросовісність визначено як одну із</i></p>

			<p>загальних засад цивільного законодавства.</p> <p>Отже, зловживання тими чи іншими процесуальними правами є недобросовісним здійсненням таких процесуальних прав.</p> <p>Згідно з ч. 2 ст. 43 ГПК України залежно від конкретних обставин суд може визнати зловживанням процесуальними правами дії, що суперечать завданню господарського судочинства, зокрема:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) подання скарги на судові рішення, яке не підлягає оскарженню, не є чинним або дія якого закінчилася (вичерпана), подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин, заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, спрямованих на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення; 2) подання декількох позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав або подання декількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, метою яких є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями; 3) подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер; 4) необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог з метою зміни підсудності справи, або завідомо безпідставне залучення особи як відповідача (співвідповідача) з тією самою метою; 5) укладення мирової угоди, спрямованої на шкоду правам третіх осіб, умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі. <p>Суд зобов'язаний вживати заходів для запобігання зловживанню процесуальними правами. У випадку</p>
--	--	--	---

			<p>зловживання процесуальними правами учасником судового процесу суд застосовує до нього заходи, визначені цим Кодексом.</p> <p>Отже, якщо судом буде поставлено під сумнів добросовісність здійснення учасниками справи процесуальних прав, наданих їм відповідно до ГПК України, тобто встановлено факт зловживання відповідними правами, то у такому випадку суд може витребувати всі необхідні докази, що стосуються предмета спору, з власної ініціативи для правильного, об'єктивного, неупередженого та справедливого вирішення спору</p>
22	Стаття 80. Подання доказів	Чи може суд прийняти до розгляду докази, подані стороною на стадії розгляду справи по суті, якщо врахування цих доказів може вплинути на результат розгляду справи (задоволення позову або відмова у задоволенні)?	<p>Відповідно до ст. 80 ГПК України учасники справи подають докази у справі безпосередньо до суду.</p> <p>Позивач, особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, повинні подати докази разом з поданням позовної заяви.</p> <p>Відповідач, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, повинні подати суду докази разом з поданням відзиву або письмових пояснень третьої особи.</p> <p>Якщо доказ не може бути поданий у встановлений законом строк з об'єктивних причин, учасник справи повинен про це письмово повідомити суд та зазначити: доказ, який не може бути подано; причини, з яких доказ не може бути подано у зазначений строк; докази, які підтверджують, що особа здійснила всі залежні від неї дії, спрямовані на отримання вказаного доказу.</p> <p>У випадку визнання поважними причин неподання учасником справи доказів у встановлений законом строк суд може встановити додатковий строк для подання вказаних доказів.</p> <p>У випадку прийняття судом відмови сторони від визнання обставин суд може встановити строк для подання доказів щодо таких обставин.</p> <p>Якщо зі зміною предмета або підстав позову або поданням зустрічного позову змінилися обставини, що підлягають</p>

доказуванню, суд залежно від таких обставин встановлює строк подання додаткових доказів.

Докази, не подані у встановлений законом або судом строк до розгляду судом не приймаються, крім випадку, коли особа, яка їх подає, обґрунтувала неможливість їх подання у вказаний строк з причин, що не залежали від неї.

Копії доказів (крім речових доказів), що подаються до суду, заздалегідь надсилаються або надаються особою, яка їх подає, іншим учасникам справи. **Суд не бере до уваги відповідні докази у разі відсутності підтвердження надсилання (надання) їх копій іншим учасникам справи, крім випадку, якщо такі докази є у відповідного учасника справи або обсяг доказів є надмірним, або вони подані до суду в електронній формі, або є публічно доступними.**

Докази, які не додані до позовної заяви чи до відзиву на неї, якщо інше не передбачено цим Кодексом, подаються через канцелярію суду, з використанням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи або в судовому засіданні з клопотанням про їх приєднання до матеріалів справи.

У разі подання заяви про те, що доданий до справи або поданий до суду учасником справи для ознайомлення документ викликає сумнів з приводу його достовірності або є підробленим, особа, яка подала цей документ, може просити суд до закінчення підготовчого засідання виключити його з числа доказів і розглядати справу на підставі інших доказів.

Зі змісту ст. 80 ГПК України вбачається, що учасники справи **повинні** подавати докази до суду разом із поданням заяв по суті (позову, відзиву на позов, письмових пояснень) або у строк, встановлений судом для їх подання.

Водночас процесуальний закон також надає можливість особі подати докази поза межами встановленого законом або судом строку, але тільки за умови, **коли особа, яка їх подає, обґрунтувала неможливість їх подання у зазначений строк з причин, що не залежали від неї.**

		<p>Отже, суд може прийняти до розгляду докази, подані стороною на стадії розгляду справи по суті, коли встановить, що сторона не мала можливості подати їх у визначений законом або судом строк з причин, що не залежали від неї.</p> <p>При цьому необхідно враховувати, що чинний ГПК України має на меті забезпечити своєчасний розгляд справ і правову визначеність, унеможливити зловживання процесуальними правами та підвищити ефективність судочинства в цілому, для чого встановлено точний порядок та присічні строки вчинення процесуальних дій, визначено стадії судового процесу, запроваджено розумні обмеження, у тому числі щодо подання доказів.</p> <p>Саме тому всі процесуальні дії суду та учасників процесу повинні вчинятися своєчасно для того, щоб під час підготовки справи до розгляду не залишилося невирішених питань, які можуть затримати розгляд справи по суті.</p> <p>Системний аналіз положень ч. 8 ст. 80, ч. 2 ст. 232 ГПК України дає підстави для висновку, що у разі подання учасниками справи доказів із пропуском строку, встановленого судом в ухвалі про надання документів (доказів):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) без клопотання про визнання причин неможливості подати такі докази відповідним учасником справи такими, що не залежали від нього; або 2) залишення такого клопотання без задоволення, – суд долучає відповідні документи (докази) до матеріалів справи, проте не приймає їх до розгляду, про що постановляє відповідну ухвалу. <p>Чинним ГПК України не передбачено можливості повернення судом документів (доказів), поданих із пропуском строку, встановленого судом, тому правових підстав для їх повернення відповідному учаснику справи суд не має.</p> <p>Водночас суд з урахуванням положень ст. 92, 95, 97 ГПК України за заявою відповідного учасника справи повертає йому оригінали поданих доказів</p>
--	--	---

23	Стаття 80. Подання доказів	Який порядок застосування вимог, наведених у ч. 9 ст. 80 ГПК України, щодо надсилання (надання) іншим учасникам справи доказів?	<p>Відповідно до ч. 9 ст. 80 ГПК України копії доказів (крім речових доказів), що подаються до суду, заздалегідь надсилаються або надаються особою, яка їх подає, іншим учасникам справи. Суд не бере до уваги відповідні докази у разі відсутності підтвердження надсилання (надання) їх копій іншим учасникам справи, крім випадку, якщо такі докази є у відповідного учасника справи або обсяг доказів є надмірним, або вони подані до суду в електронній формі, або є публічно доступними.</p> <p>ГПК України не дає визначення поняття "надмірний обсяг доказів", тому зазначене питання суд має вирішувати, керуючись внутрішнім переконанням, зважаючи, зокрема, на об'єктивність причин, з яких копії доказів у відповідному обсязі не можуть бути надіслані (надані) іншим учасникам справи, та значимість цих доказів для вирішення спору.</p> <p>При цьому практичне визначення надмірності обсягу доказів має прояв у тому, що в кожному конкретному випадку за відповідним клопотанням сторони, яка має намір надати докази у надмірному обсязі, суд повинен встановити, чи дійсно такий обсяг доказів є надмірним, чи дійсно заявник не може надіслати (надати) такі докази іншим учасникам справи у зв'язку з їх надмірністю, а також повинен визначити спосіб, в який інші учасники справи зможуть ознайомитися з такими доказами для належного здійснення своїх процесуальних прав (подання відзиву, відповіді на відзив, заперечень, клопотань тощо).</p> <p>За змістом ч. 10 ст. 80 ГПК України докази, які не додані до позовної заяви чи до відзиву на неї, якщо інше не передбачено цим Кодексом, подаються через канцелярію суду, з використанням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи або в судовому засіданні з клопотанням про їх приєднання до матеріалів справи.</p> <p>Під час застосування положень ч. 10 ст. 80 ГПК України має бути дотримано вимог ч. 9 цієї статті.</p> <p>Так, копії доказів, що подаються в судовому засіданні</p>
----	-------------------------------	---	---

			(із клопотанням про їх приєднання до матеріалів справи), повинні бути заздалегідь надіслані або надані особою, яка їх подає, іншим учасникам справи
24	<p>Стаття 82. Огляд доказів за їх місцезнаходженням</p> <p>Стаття 83. Огляд речових доказів, що швидко псуються</p>	<p>У якому порядку здійснюються фотографування, звуко- і відеозапис під час огляду доказів за їх місцезнаходженням і речових доказів, що швидко псуються, зокрема, які пристрої та яке програмне забезпечення слід застосовувати, яку інформацію має бути задокументовано на фотографіях та відеозаписі?</p>	<p>Згідно зі ст. 82 ГПК України, яка визначає порядок та особливості огляду доказів за їх місцезнаходженням, письмові, речові та електронні докази, які не можна доставити до суду, оглядаються за їх місцезнаходженням (ч. 1); якщо огляд проводиться за відсутності хоча б однієї із сторін, а також в інших випадках, коли суд визнає це за необхідне, здійснюється відеофіксація огляду технічними засобами (ч. 5).</p> <p>Частиною 2 ст. 83 ГПК України встановлено, що у разі необхідності, в тому числі за клопотанням учасника справи, для участі в огляді речових доказів, що швидко псуються, може бути залучено свідків, перекладачів, експертів, спеціалістів, а також здійснено фотографування і відеозапис.</p> <p>Відповідно до ст. 71 цього Кодексу спеціалістом є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками, необхідними для застосування технічних засобів, і призначена судом для надання консультацій та технічної допомоги під час вчинення процесуальних дій, пов'язаних із застосуванням таких технічних засобів (фотографування, складання схем, планів, креслень, відбору зразків для проведення експертизи тощо).</p> <p>Допомога та консультації спеціаліста не замінюють висновок експерта.</p> <p>Спеціаліст зобов'язаний з'явитися до суду за його викликом, відповідати на поставлені судом питання, надавати консультації та роз'яснення, у разі потреби надавати суду іншу технічну допомогу. За відсутності заперечень учасників справи спеціаліст може брати участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції.</p> <p>Спеціаліст має право знати мету свого виклику до суду, відмовитися від участі у судовому процесі, якщо він не володіє відповідними знаннями та навичками, звертати увагу суду на характерні обставини чи особливості доказів, а також право на</p>

			<p>оплату виконаної роботи та на компенсацію витрат, пов'язаних з викликом до суду.</p> <p>Таким чином, застосовуючи положення ч. 5 ст. 82, ч. 2 ст. 83 ГПК України, слід зважати на зміст ст. 71 цього Кодексу.</p> <p>Ураховуючи, що чинним ГПК України не передбачено можливості виконання суддею спеціальної технічної роботи при здійсненні правосуддя, а також те, що для здійснення фотографування, звуко- і відеозапису необхідні спеціальні навички користування фото-, звуко- та відеозаписувальною технікою, суд має залучити до участі у справі спеціаліста для надання суду відповідної технічної допомоги під час проведення огляду.</p> <p>При цьому суд, призначаючи ту чи іншу особу як спеціаліста для здійснення фотографування чи відеофіксації доказів, повинен у кожному конкретному випадку відповідально ставитися до вибору такого спеціаліста з метою недопущення призначення спеціалістом особи, яка має недостатній рівень кваліфікації, є необ'єктивною або упередженою, та для запобігання конфлікту інтересів.</p> <p>ГПК України не визначає, які саме дані повинні бути відображені на фотографіях і відеозапису, тому суд під час проведення відповідного огляду має враховувати, що його метою є збирання (фіксування змісту) доказів у справі.</p> <p>Отже, беручи до уваги положення ч. 1 ст. 73, ст. ст. 76, 78 ГПК України, під час проведення огляду доказів за місцем їх знаходження або доказів, що швидко псуються, мають бути встановлені та відображені всі дані, що мають значення для розгляду справи</p>
25	<p>Стаття 87. Показання свідка</p> <p>Стаття 88. Заява свідка</p>	<p>Який порядок отримання показань свідків у господарському процесі? У якому випадку можливий виклик свідка у судове засідання?</p>	<p>Основними принципами господарського судочинства є розумність строків розгляду справи, неприпустимість зловживання процесуальними правами.</p> <p>З метою забезпечення належного та якісного розгляду справи, а також можливості учасникам процесу належним чином реалізовувати свої права законодавець передбачає</p>

			<p>правило швидкого та повного подання наявних доказів у справі.</p> <p>Одним із джерел доказування є, зокрема, показання свідків.</p> <p>Показання свідка – це повідомлення про відомі йому обставини, які мають значення для справи (ч. 1 ст. 87 ГПК України).</p> <p>Показання свідка викладаються ним письмово у заяві свідка, а його підпис на заяві посвідчується нотаріусом (ч. 1, 3 ст. 88 цього Кодексу).</p> <p>Відповідно до ч. 4 ст. 88 ГПК України заява свідка має бути подана до суду у строк, встановлений для подання доказів</p> <p>Водночас за змістом ч. 1 ст. 89 цього Кодексу свідок може бути викликаний судом для допиту за ініціативою суду або за клопотанням учасника справи лише у разі, якщо обставини, викладені свідком у заяві, суперечать іншим доказам або викликають у суду сумнів щодо їх змісту, достовірності чи повноти</p>
26	Стаття 90. Письмове опитування учасників справи як свідків	Чи може адвокат надавати як свідок відповіді на питання від імені юридичної особи, інтереси якої він представляє, згідно з вимогами ст. 90 ГПК України?	<p>Адвокат бере участь у справі як представник сторони, третьої особи, а також особи, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи (ч. 1 ст. 58 ГПК України).</p> <p>Водночас за змістом ч. 3 ст. 90 ГПК України відповіді на запитання подаються до суду лише учасником справи – фізичною особою, керівником або іншою посадовою особою юридичної особи у формі заяви свідка.</p> <p>Слід зазначити, що учасник справи має право відмовитися від надання відповіді на поставлені запитання з підстав, визначених ст. 67, 68 цього Кодексу. Зокрема, не можуть бути допитані як свідки особи, які за законом зобов'язані зберігати у таємниці відомості, що були довірені їм у зв'язку з наданням професійної правничої допомоги</p>
27	Стаття 91. Письмові докази	Який порядок повернення оригіналів письмових доказів: згідно з ухвалою суду чи листом за підписом	Відповідно до ч. 2 ст. 92 ГПК України за заявою особи, яка надала суду оригінал письмового доказу, суд повертає оригінал

	<p>Стаття 92. Зберігання та повернення оригіналів письмових доказів</p>	<p>судді (керівника апарату)?</p>	<p>доказу цій особі після його дослідження, якщо це можливо без шкоди для розгляду справи, або після набрання судовим рішенням законної сили. У матеріалах справи залишається засвідчена суддею копія письмового доказу або витяг з нього.</p> <p>Згідно з ч. 2 ст. 232 ГПК України процедурні питання, пов'язані з рухом справи в суді першої інстанції, клопотання та заяви осіб, які беруть участь у справі, питання про відкладення розгляду справи, оголошення перерви, зупинення або закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду, а також в інших випадках, передбачених цим Кодексом, вирішуються судом шляхом постановлення ухвал.</p> <p>З огляду на те, що "суд" згідно з ГПК України (ст. 32) – лише суддя (колегія, палата), повернення оригіналів письмових доказів має відбуватися за відповідною мотивованою ухвалою суду. При цьому в матеріалах справи повинна залишитися засвідчена суддею, який постановив таку ухвалу, копія письмового доказу або витяг із нього</p>
28	<p>Стаття 96. Електронні докази</p>	<p>1. Що вважається оригіналом електронного доказу, визначеного ст. 96 ГПК України? В який спосіб слід подавати господарському суду оригінал електронного доказу?</p> <p>2. Який порядок посвідчення паперових копій електронних доказів відповідно до ч. 3 ст. 96 ГПК України?</p>	<p>1. Відповідно до ч. 1 ст. 96 ГПК України електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, яка містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних й інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет).</p> <p>Правовий аналіз положень ст. 96 ГПК України свідчить, що оригінал електронного доказу – це первинна інформація в електронній (цифровій) формі, яка містить дані про обставини, що мають значення для справи, та яка є основою для відтворення і копіювання.</p>

			<p>Чинним законодавством визначено поняття оригіналу електронного документа.</p> <p>Оригіналом електронного документа згідно зі ст. 7 Закону України "Про електронні документи та електронний документообіг" вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, у тому числі з електронним підписом автора або підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до цього Закону.</p> <p>2. Електронні докази подаються в оригіналі або в електронній копії, засвідченій електронним цифровим підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України "Про електронний цифровий підпис". Законом може бути передбачено інший порядок засвідчення електронної копії електронного доказу.</p> <p>Учасники справи мають право подавати електронні докази в паперових копіях, посвідчених в порядку, передбаченому законом. Паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом.</p> <p>Учасник справи, який подає копію електронного доказу, повинен зазначити про наявність у нього або іншої особи оригіналу електронного доказу.</p> <p>Якщо подано копію (паперову копію) електронного доказу, суд за клопотанням учасника справи або з власної ініціативи може витребувати у відповідної особи оригінал електронного доказу. Якщо оригінал електронного доказу не поданий, а учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність поданої копії (паперової копії) оригіналу, такий доказ не береться судом до уваги.</p> <p>Чинним законодавством не визначено порядку засвідчення електронних доказів, зокрема поданих у паперових копіях, урахувавши також те, що деякі з таких доказів (відео-, звукозаписи) не можуть бути відображені у паперовому виді.</p> <p>Водночас відповідно до ч. 2 ст. 97 ГПК України за клопотанням особи, яка надала суду оригінал електронного</p>
--	--	--	--

			<p>доказу на матеріальному носії, суд повертає такий матеріальний носій, на якому міститься оригінал доказу, цій особі після дослідження вказаного електронного доказу, якщо це можливо без шкоди для розгляду справи, або після набрання чинності судовим рішенням, а в матеріалах справи залишається засвідчена суддею копія електронного доказу або витяг з нього.</p> <p>Отже, системний аналіз положень зазначеної статті дає підстави для висновку, що копії електронних доказів може засвідчувати безпосередньо суддя, але після дослідження оригіналу електронного доказу</p>
29	Стаття 98. Вимоги до висновку експерта	Який порядок передачі документів, речей та ін., що надаються експерту для проведення експертизи?	<p>Відповідно до ч. 1 ст. 102 ГПК України матеріали, необхідні для проведення експертизи, експерту надає суд, якщо експертиза призначена судом, або учасник справи, якщо експертиза проводиться за його замовленням.</p> <p>Згідно з п. 1.8 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (у редакції наказу від 26.12.2012 № 1950/5), підставою для проведення експертизи у господарському судочинстві є ухвала суду про призначення експертизи або договір з експертом чи експертною установою, укладений на замовлення учасника справи.</p> <p>Підставою для проведення експертного дослідження є договір з експертом чи експертною установою, укладений за письмовою заявою (листом) замовника (юридичної або фізичної особи), з обов'язковим зазначенням його реквізитів, з переліком питань, які підлягають розв'язанню, а також об'єктів, що надаються.</p> <p>Тож якщо експертиза проводиться на замовлення учасника справи, ця особа повинна зазначити у заяві перелік об'єктів (матеріалів, необхідних для проведення експертизи), які вона передає на експертизу.</p> <p>У висновку експерта, зокрема, зазначається, на якій підставі була проведена експертиза, хто був присутній при проведенні</p>

			<p>експертизи, питання, що були поставлені експертів, які матеріали експерт використав. Інші вимоги до висновку експерта можуть бути встановлені законодавством (ч. 6 ст. 98 ГПК України).</p> <p>Отже, чинним законодавством встановлено обов'язок експерта зазначити, які матеріали було використано під час проведення експертизи</p>
30	Стаття 116. Початок і закінчення процесуальних строків	Як слід розуміти вжите у ч. 7 ст. 116 ГПК України словосполучення "якщо до його [строку] закінчення", зміст якого має значення для обчислення процесуальних строків?	<p>Статтю 113 ГПК України передбачено, що строки, в межах яких вчиняються процесуальні дії, встановлюються законом, а якщо такі строки законом не визначені, – встановлюються судом.</p> <p>Згідно зі ст. 116 ГПК України перебіг процесуального строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок.</p> <p>Строк, обчислюваний роками, закінчується у відповідні місяць і число останнього року строку.</p> <p>Строк, обчислюваний місяцями, закінчується у відповідне число останнього місяця строку. Якщо закінчення строку, обчислюваного місяцями, припадає на такий місяць, що відповідного числа не має, строк закінчується в останній день цього місяця.</p> <p>Якщо закінчення строку припадає на вихідний, святковий чи інший неробочий день, останнім днем строку є перший після нього робочий день.</p> <p>Перебіг строку, закінчення якого пов'язане з подією, яка повинна неминуче настати, закінчується наступного дня після настання події.</p> <p>Останній день строку триває до 24 години, але коли в цей строк слід було вчинити процесуальну дію тільки в суді, де робочий час закінчується раніше, строк закінчується в момент закінчення цього часу.</p> <p>Строк не вважається пропущеним, якщо до його закінчення заява, скарга, інші документи чи матеріали або грошові кошти</p>

			<p>здані на пошту чи передані іншими відповідними засобами зв'язку.</p> <p>Прийменник "до" із календарною датою в українській мові вживають на позначення кінцевої календарної дати включно чинності або виконання чого-небудь (постанови Верховного Суду від 25.04.2018 у справі № 803/350/17 та у справі № 815/4720/16, від 13.06.2018 у справі № 815/1298/17, від 14.08.2018 у справі № 803/1387/17, від 28.08.2018 у справі № 814/4170/15, від 08.10.2018 у справі № 927/490/18).</p> <p>Отже, якщо судом для вчинення відповідної процесуальної дії встановлено строк до певної дати, цю дату слід вважати кінцевою датою (останнім днем) вчинення відповідної процесуальної дії</p>
31	Стаття 118. Наслідки пропуску процесуальних строків	Який порядок повернення письмових заяв учасників справи, поданих після закінчення процесуальних строків і залишених судом без розгляду (ч. 2 ст. 118 ГПК України)?	<p>За змістом ч. 2 ст. 118 ГПК України заяви, скарги і документи, подані після закінчення процесуальних строків, залишаються без розгляду, крім випадків, передбачених цим Кодексом.</p> <p>Згідно з ч. 9 ст. 6 ГПК України суд проводить розгляд справи за матеріалами судової справи в електронній формі. Процесуальні та інші документи і докази у паперовій формі не пізніше трьох днів з дня їх надходження до суду переводяться у електронну форму та долучаються до матеріалів електронної судової справи в порядку, визначеному Положенням про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему.</p> <p>Відповідно до ч. 2 ст. 232 ГПК України процедурні питання, пов'язані з рухом справи в суді першої інстанції, клопотання та заяви осіб, які беруть участь у справі, питання про відкладення розгляду справи, оголошення перерви, зупинення або закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду, а також в інших випадках, передбачених цим Кодексом, вирішуються судом шляхом постановлення ухвал.</p> <p>Системний аналіз наведених норм дає підстави для</p>

			<p><i>висновку, що у разі подання учасниками справи заяв, скарг і документів після закінчення процесуальних строків:</i></p> <p><i>1) без клопотання про поновлення (продовження) строків на подання відповідних документів; або</i></p> <p><i>2) залишення такого клопотання без задоволення, – суд долучає ці документи до матеріалів справи, проте залишає їх без розгляду, про що постановляє відповідну ухвалу.</i></p> <p><i>Чинним ГПК України не передбачено можливості повернення судом документів, поданих із пропуском строку, встановленого судом, а отже, правових підстав для їх повернення відповідному учаснику справи суд не має.</i></p> <p><i>Оскільки наслідком подання заяв, скарг і документів згідно з ч. 2 ст. 118 ГПК України є залишення їх без розгляду, суд не має підстав брати такі документи до уваги та враховувати зазначені у цих документах обставини та доводи.</i></p> <p><i>Питання стосовно прийняття доказів, долучених до таких заяв, скарг і документів, суд повинен вирішувати, керуючись положеннями ч. 8 ст. 80 ГПК України та зважаючи на поважність причин пропуску строку на подання кожного конкретного доказу.</i></p> <p><i>Про прийняття судом доказів до розгляду суд відповідно до ч. 2 ст. 232 ГПК України має постановити ухвалу</i></p>
32	Стаття 124. Попереднє визначення суми судових витрат	В яких випадках суд у порядку ч. 4 ст. 124 ГПК України попередньо визначає суму судових витрат, пов'язаних із розглядом справи? Який порядок такого визначення?	<p><i>Згідно з ч. 4 ст. 124 ГПК України суд може попередньо визначити суму судових витрат (крім витрат на професійну правничу допомогу), пов'язаних з розглядом справи або певною процесуальною дією. Така попередньо визначена судом сума не обмежує суд при остаточному визначенні суми судових витрат, які підлягають розподілу між сторонами за результатами розгляду справи.</i></p> <p><i>ГПК не передбачено жодного переліку випадків, коли суд самостійно визначає такі витрати, а отже, суд може зробити це у кожному конкретному випадку залежно від наявних обставин.</i></p> <p><i>Системний аналіз положень ст. 124, 125 ГПК України</i></p>

			<p>засвідчує, що суд може попередньо визначити суму судових витрат у таких випадках:</p> <ul style="list-style-type: none"> - є необхідність у забезпеченні судових витрат; - є необхідність у попередній оплаті таких судових витрат; - з урахуванням поданого стороною попереднього (орієнтовного) розрахунку суми судових витрат і обставин справи є необхідність поінформувати сторону про граничний розмір судових витрат, що можуть бути відшкодовані у справах відповідної категорії та складності; - надання іншій стороні можливості підготуватися до спростування витрат, які вона вважає неспівмірними. <p>Під час попереднього визначення суми судових витрат суд повинен ураховувати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - категорію та складність справи, в тому числі предмет доказування у справі; - заявлені у справі заяви та клопотання щодо витребування доказів, проведення судових експертиз, виклик свідків, вчинення інших дій, необхідних для розгляду справи; - чи має позов ознаки завідомо безпідставного або інші ознаки зловживання правом на позов; - чи має позивач зареєстроване в установленому законом порядку місце проживання (перебування) чи місцезнаходження на території України та майно, що знаходиться на території України; - майновий стан сторін тощо. <p>Про попереднє визначення суми судових витрат суд відповідно до положень ч. 2 ст. 232 ГПК України постановляє ухвалу</p>
33	Стаття 129. Розподіл судових витрат	Чи підлягають оскарженню ухвали про задоволення/відмову в задоволенні заяв про розподіл судових витрат?	<p>Згідно з ч. 2 ст. 254 ГПК України ухвали суду першої інстанції оскаржуються в апеляційному порядку окремо від рішення суду лише у випадках, передбачених ст. 255 цього Кодексу. Оскарження ухвал суду, які не передбачені ст. 255 цього Кодексу, окремо від рішення суду не допускається.</p>

			<p>У ст. 255 ГПК України наведено вичерпний перелік ухвал суду першої інстанції, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку окремо від рішення суду першої інстанції.</p> <p>Цей перелік не містить застереження про можливість оскарження ухвали про задоволення/відмову в задоволенні заяв про розподіл судових витрат окремо від рішення суду першої інстанції.</p> <p>Аналогічну позицію викладено в ухвалі КГС ВС від 04.06.2018 у справі № 920/802/17.</p> <p>Разом з тим відповідно до ч. 3 ст. 255 ГПК України заперечення на ухвали, що не підлягають оскарженню окремо від рішення суду, включаються до апеляційної скарги на рішення суду.</p> <p>Отже, сторона не позбавлена права навести свої заперечення з приводу ухвали про задоволення/відмову в задоволенні заяв про розподіл судових витрат в апеляційній скарзі на рішення суду першої інстанції чи касаційній скарзі на постанову суду апеляційної інстанції.</p> <p>Водночас за змістом п. 3 ч. 1 ст. 244 ГПК України суд, що ухвалив рішення, може за заявою учасників справи чи з власної ініціативи ухвалити додаткове рішення, якщо судом не вирішено питання про судові витрати.</p> <p>При цьому відповідно до ч. 5 ст. 244, п. 19 ч. 1 ст. 255 ГПК України додаткове рішення або ухвала про відмову в прийнятті додаткового рішення можуть бути оскаржені</p>
34	Стаття 130. Розподіл витрат у разі визнання позову, закриття провадження у справі або залишення позову без розгляду	<p>1. Який порядок повернення судового збору позивачеві у разі відмови від позову?</p> <p>2. Чи повинна особа для вирішення питання про повернення судового збору в разі укладення мирової угоди до прийняття рішення, відмови позивача від позову, визнання позову відповідачем до початку розгляду справи по суті подавати відповідне</p>	<p>1. Згідно з ч. 2 ст. 123 ГПК України розмір судового збору, порядок його сплати, повернення і звільнення від сплати встановлюються законом.</p> <p>Таким спеціальним законом є Закон України "Про судовий збір", який визначає правові засади справляння судового збору, платників, об'єкти та розміри ставок судового збору, порядок сплати, звільнення від сплати та повернення судового збору.</p> <p>Частиною 3 ст. 7 Закону України "Про судовий збір", норми</p>

		<p>клопотання?</p>	<p>якої кореспондують з положенням ч. 1 ст. 130 ГПК України, регламентовано, що у разі укладення мирової угоди до прийняття рішення у справі судом першої інстанції, відмови позивача від позову, визнання позову відповідачем до початку розгляду справи по суті суд у відповідній ухвалі чи рішенні у порядку, встановленому законом, вирішує питання про повернення позивачу з державного бюджету 50 % судового збору, сплаченого при поданні позову.</p> <p>Отже, суди, розглядаючи клопотання особи про повернення 50 % суми сплаченого судового збору в разі відмови позивача від позову, мають керуватися як нормами спеціального Закону України "Про судовий збір", так і положеннями ГПК України, які повністю кореспондуються між собою.</p> <p>2. У ч. 1 ст. 7 Закону України "Про судовий збір" наведено перелік обставин, коли для повернення судового збору необхідною є наявність відповідного клопотання особи.</p> <p>Системний аналіз положень ч. 1 ст. 130, п. 5 ч. 1 ст. 237 ГПК України, ч. 3 ст. 7 Закону України "Про судовий збір" дає підстави для висновку, що у разі укладення мирової угоди до прийняття рішення, відмови позивача від позову, визнання позову відповідачем до початку розгляду справи по суті суд без клопотання особи у відповідній ухвалі чи рішенні у порядку, встановленому законом, вирішує питання про повернення позивачу із державного бюджету 50 % судового збору, сплаченого при поданні позову.</p> <p>Якщо суд у відповідній ухвалі чи рішенні не вирішив питання про повернення позивачеві із державного бюджету 50 % судового збору, сплаченого при поданні позову, відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 244 ГПК України суд може за заявою учасника справи ухвалити додаткове рішення про повернення судового збору</p>
35	Стаття 134. Тимчасове вилучення	За чиєю ініціативою – суду чи учасника справи – здійснюється тимчасове вилучення доказів згідно зі	Відповідно до ч. 1 ст. 81 ГПК України учасник справи у разі неможливості самостійно надати докази вправі подати

	доказів для дослідження судом	ст. 134 ГПК України?	<p>клопотання про витребування доказів судом.</p> <p>У разі задоволення клопотання суд своєю ухвалою витребує відповідні докази (ч. 3 ст. 81 цього Кодексу).</p> <p>За змістом ч. 8 ст. 81 ГПК України у разі неповідомлення суду про неможливість подати докази, витребувані судом, або неподання таких доказів без поважних причин, суд застосовує до відповідної особи заходи процесуального примусу, передбачені цим Кодексом.</p> <p>Згідно зі ст. 132 ГПК України тимчасове вилучення доказів для дослідження судом є одним із видів заходів процесуального примусу.</p> <p>Частиною 1 ст. 134 цього Кодексу встановлено, що у разі неподання письмових, речових чи електронних доказів, що витребувані судом, без поважних причин або без повідомлення причин, суд може постановити ухвалу про тимчасове вилучення цих доказів державним виконавцем для дослідження судом.</p> <p>За змістом п. 4 ч. 5 ст. 13 ГПК України суд, зберігаючи об'єктивність і неупередженість, сприяє учасникам судового процесу в реалізації ними прав, передбачених цим Кодексом.</p> <p>Системний аналіз наведених норм дає підстави для висновку, що тимчасове вилучення доказів для дослідження судом:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) має на меті забезпечити виконання вимог ухвал суду про витребування доказів; 2) є елементом механізму сприяння судом учасникам справи в отриманні необхідних для правильного вирішення справи доказів і судового контролю за виконанням судового рішення, а тому саме суд, установивши факт невиконання особою його вимог про витребування доказів, має постановити ухвалу про тимчасове вилучення таких доказів для їх дослідження судом
36	Стаття 135. Штраф	Чи є вичерпним передбачений ст. 135 ГПК України перелік випадків застосування штрафу як заходу	Стаття 135 ГПК України надає суду право постановити ухвалу про стягнення в дохід державного бюджету з відповідної

		<p>процесуального примусу?</p>	<p>особи штрафу у сумі від одного до десяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб у випадках:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) невиконання процесуальних обов'язків, зокрема ухилення від вчинення дій, покладених судом на учасника судового процесу; 2) зловживання процесуальними правами, вчинення дій або допущення бездіяльності з метою перешкоджання судочинству; 3) неповідомлення суду про неможливість подати докази, витребувані судом, або неподання таких доказів без поважних причин; 4) невиконання ухвали про забезпечення позову або доказів, ненадання копії відзиву на позов, апеляційну чи касаційну скаргу, відповіді на відзив, заперечення іншому учаснику справи у встановлений судом строк; 5) порушення заборон, установлених ч. 10 ст. 188 цього Кодексу щодо використання портативних аудіотехнічних пристроїв, а також здійснення фото- і кінозйомки, відео-, звукозапису під час врегулювання спору за участю судді <p>Аналіз цієї норми дає підстави для висновку про вичерпність переліку випадків застосування штрафу як заходу процесуального примусу</p>
37	Стаття 135. Штраф	<p>Чи можуть вважатися дії скаржника щодо систематичного звернення з апеляційною скаргою, яка містить недоліки, зловживанням процесуальними правами, за яке відповідно до ст. 135 ГПК України передбачено застосування штрафу як заходу процесуального примусу?</p>	<p>Відповідно до ч. 2 ст. 42 ГПК України учасники справи зобов'язані виявляти повагу до суду та до інших учасників судового процесу, сприяти своєчасному, всебічному, повному та об'єктивному встановленню всіх обставин справи, виконувати процесуальні дії у встановлені законом або судом строки, виконувати інші процесуальні обов'язки, визначені законом або судом.</p> <p>Згідно з ч. 1 ст. 43 цього Кодексу учасники судового процесу та їх представники повинні добросовісно користуватися процесуальними правами; зловживання процесуальними правами не допускається.</p> <p>За змістом п. 1 ч. 2 ст. 43 ГПК України суд може визнати</p>

			<p>зловживанням процесуальними правами дії, що суперечать завданню господарського судочинства, зокрема подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом.</p> <p>Тож відповідно до ч. 3 ст. 42, ч. 4 ст. 43 цього Кодексу в разі невиконання учасником справи його обов'язків або у випадку зловживання процесуальними правами учасником судового процесу суд застосовує до такого учасника справи заходи процесуального примусу, передбачені ГПК України.</p> <p>Згідно з ч. 1 ст. 131 ГПК України заходами процесуального примусу є процесуальні дії, що вчиняються судом з метою спонукання відповідних осіб до виконання встановлених в суді правил, добросовісного виконання процесуальних обов'язків, припинення зловживання правами та запобігання створенню протиправних перешкод у здійсненні судочинства.</p> <p>Частиною 2 ст. 135 цього Кодексу передбачено, що у випадку повторного чи систематичного невиконання процесуальних обов'язків, повторного чи неодноразового зловживання процесуальними правами суд, з урахуванням конкретних обставин, стягує в дохід державного бюджету з відповідного учасника судового процесу або відповідної іншої особи штраф у сумі від п'яти до п'ятдесяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.</p> <p>Отже, якщо суд установить, зокрема, що скажник, оскаржуючи рішення в апеляційному порядку, неодноразово (більше трьох разів) звертався до суду з апеляційною скаргою, при цьому щоразу змінював межі оскарження рішення (оскаржував рішення то повністю, то частково), допускав інші недоліки в оформленні апеляційної скарги, внаслідок чого суддя-доповідач щоразу залишав скаргу без руху, а скажникові надавав строк для усунення недоліків, такі дії скажника визнаються зловживанням процесуальними правами, які призводять до затягування апеляційного провадження, та є підставою для застосування до цієї особи за невиконання вимог</p>
--	--	--	--

			<p>п. 1, 2 ч. 1 ст. 135 ГПК України заходів процесуального примусу у вигляді штрафу (постанова КГС ВС від 20.09.2018 у справі № 912/23/18)</p>
38	Стаття 135. Штраф	Чи може суд накладити штраф за неподання на його вимогу заяви по суті справи?	<p>Відповідно до ч. 3 ст. 42 ГПК України у випадку невиконання учасником справи його обов'язків суд застосовує до такого учасника справи заходи процесуального примусу, передбачені цим Кодексом.</p> <p>За змістом ст. 131 ГПК України заходами процесуального примусу є процесуальні дії, що вчиняються судом у визначених цим Кодексом випадках з метою спонукання відповідних осіб до виконання встановлених в суді правил, добросовісного виконання процесуальних обов'язків, припинення зловживання правами та запобігання створенню протиправних перешкод у здійсненні судочинства.</p> <p>Зважаючи на викладене, можливості застосування судом заходів процесуального примусу (в тому числі накладення штрафу) до особи за невикористання нею своїх процесуальних прав ГПК України не передбачено.</p> <p>Водночас відповідно до ч. 1 ст. 42 та ч. 4 ст. 161 ГПК України подання заяв по суті справи є правом учасників справи.</p> <p>Натомість згідно з ч. 1, 4 ст. 13 цього Кодексу судочинство у господарських судах здійснюється на засадах змагальності сторін. Кожна сторона несе ризик настання наслідків, пов'язаних із вчиненням чи невчиненням нею процесуальних дій.</p> <p>Частиною 2 ст. 14 ГПК України передбачено, що учасник справи розпоряджається своїми правами щодо предмета спору на власний розсуд.</p> <p>З огляду на викладене суд не має правових підстав:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) зобов'язувати учасника справи подати будь-яку заяву по суті справи; 2) застосовувати до учасника справи будь-які заходи процесуального примусу за неподання ним заяви по суті справи,

			в тому числі накладати на нього штраф
39	Стаття 136. Підстави для забезпечення позову	Чи допускається забезпечення позову за ініціативою суду без клопотання учасника справи?	<p>Статтею 136 ГПК України регламентовано, що господарський суд <i>за заявою учасника справи</i> має право вжити передбачених ст. 137 цього Кодексу заходів забезпечення позову.</p> <p>Забезпечення позову допускається як до пред'явлення позову, так і на будь-якій стадії розгляду справи, якщо невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся або має намір звернутися до суду.</p> <p>Чинний ГПК України не наділяє суд правом з власної ініціативи вживати заходи забезпечення позову</p>
40	Стаття 145. Скасування заходів забезпечення позову Стаття 143. Заміна одного заходу забезпечення позову іншим	Чи підлягають застосуванню підстави для скасування заходів забезпечення позову, визначені ч. 13 ст. 145 ГПК України, до забезпечення позову, здійсненого відповідачем за своєю ініціативою згідно з ч. 4 ст. 143 ГПК України, за умови скасування судом заходів забезпечення позову, які було ним застосовано, у зв'язку із внесенням відповідачем на депозитний рахунок суду грошових коштів у розмірі вимог позивача?	<p>Згідно з ч. 4 ст. 143 ГПК України у разі вжиття судом заходів забезпечення позову про стягнення грошової суми відповідач (інша особа) може за своєю ініціативою забезпечити позов шляхом внесення на депозитний рахунок суду грошових коштів у розмірі вимог позивача або надання гарантії банку на таку суму.</p> <p>Надання відповідачем до суду документа, який підтверджує забезпечення позову відповідно до ч. 4 цієї статті, є підставою для відмови в забезпеченні позову судом або для скасування вжитих судом заходів забезпечення позову (ч. 5 ст. 143 ГПК України).</p> <p>Частинами 1–3 ст. 145 ГПК України унормовано, що суд може скасувати заходи забезпечення позову з власної ініціативи або за вмотивованим клопотанням учасника справи. Клопотання про скасування заходів забезпечення позову розглядається у судовому засіданні не пізніше п'яти днів з дня надходження його до суду. У разі надання відповідачем до суду документа, який підтверджує здійснене ним забезпечення позову згідно з ч. 4 ст. 143 цього Кодексу, відповідне клопотання відповідача про скасування заходів забезпечення</p>

			<p>позову, вжитих судом, розглядається судом не пізніше наступного дня після надання зазначеного документа.</p> <p>При цьому наведені положення можуть застосовуватися, якщо заходи забезпечення позову вжито судом як до подання позовної заяви, так і після її подання.</p> <p>Водночас відповідно до ч. 13 ст. 145 ГПК України законодавець також передбачив такі окремі підстави для скасування заходів забезпечення позову, вжитих судом до подання позовної заяви:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) неподання заявником відповідної позовної заяви згідно з вимогами ч. 3 ст. 138 цього Кодексу; 2) повернення позовної заяви; 3) відмова у відкритті провадження у справі. <p>Отже, навіть у разі, якщо відповідач (інша особа) за своєю ініціативою забезпечив позов шляхом внесення на депозитний рахунок суду грошових коштів у розмірі вимог позивача або надання гарантії банку на таку суму, суд наділений правом скасувати вжиті заходи до забезпечення позову в порядку ч. 13 ст. 145 ГПК України</p>
41	Стаття 148. Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ	Чи може бути видано судовий наказ про стягнення грошової заборгованості за договором у виді інфляційних нарахувань, 3 % річних (ст. 625 ЦК України), а також неустойки (ст. 549 ЦК України)?	<p>Згідно з ч. 1 ст. 148 ГПК України судовий наказ може бути видано тільки за вимогами про стягнення грошової заборгованості за договором, укладеним у письмовій (в тому числі електронній) формі, якщо сума вимоги не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.</p> <p>За змістом ст. 524, 533 ЦК України грошовим є зобов'язання, яке виражається в грошових одиницях України (або грошовому еквіваленті в іноземній валюті).</p> <p>Отже, як вимогу, за якою може бути видано наказ про стягнення грошової заборгованості за письмовим договором відповідно до ч. 1 ст. 148 ГПК України, слід розуміти будь-яку вимогу про стягнення грошової суми заборгованості за договором, яка охоплює не тільки основний борг і проценти, але й неустойку, проценти річних та інфляційні втрати, за умови,</p>

			якщо сума вимоги не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб
42	Стаття 159. Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачу	Чи повинен суд направляти до Єдиного державного реєстру судових рішень судовий наказ, який набрав законної сили, повторно (із зазначенням відомостей, передбачених п. 1–11 ч. 1 ст. 155 ГПК України)?	<p>Відповідно до ст. 1 Закону України "Про доступ до судових рішень" цим Законом регулюються відносини щодо забезпечення доступу до судових рішень (рішень, судових наказів, постанов, вироків, ухвал), ухвалених судами загальної юрисдикції, та ведення Єдиного державного реєстру судових рішень.</p> <p>За змістом ч. 2 ст. 2 зазначеного Закону всі судові рішення є відкритими та підлягають оприлюдненню в електронній формі не пізніше наступного дня після їх виготовлення і підписання. Судові рішення також можуть публікуватися в друкованих виданнях із додержанням вимог цього Закону.</p> <p>Згідно з ч. 3 ст. 3 Закону України "Про доступ до судових рішень" суд загальної юрисдикції вносить до Єдиного державного реєстру судових рішень всі судові рішення і окремі думки суддів, викладені у письмовій формі, не пізніше наступного дня після їх ухвалення або виготовлення повного тексту.</p> <p>Судовими рішеннями є, зокрема, судові накази (п. 4 ч. 1 ст. 232 ГПК України).</p> <p>За змістом ч. 1 ст. 147 ГПК України судовий наказ є особливою формою судового рішення, що видається судом за результатами розгляду вимог, передбачених ст. 148 цього Кодексу.</p> <p>У ч. 3 ст. 155 ГПК України визначено, що судовий наказ складається і підписується суддею у двох примірниках, один з яких залишається у суді, а другий видається під розписку або надсилається стягувачу на його офіційну електронну адресу, або рекомендованим листом із повідомленням про вручення, чи цінним листом з описом вкладеного після набрання ним законної сили у разі відсутності електронної офіційної адреси.</p> <p>Відповідно до ч. 1 ст. 156 цього Кодексу після видачі судового наказу суд не пізніше наступного дня надсилає його</p>

			<p>копію (текст), що містить інформацію про веб-адресу такого рішення у Єдиному державному реєстрі судових рішень, боржникові на його офіційну електронну адресу, або рекомендованим листом із повідомленням про вручення чи цінним листом з описом вкладеного, якщо офіційної електронної адреси боржник не має.</p> <p>У разі ненадходження до суду заяви від боржника про скасування судового наказу протягом п'яти днів після закінчення строку на її подання судовий наказ набирає законної сили (ч. 1 ст. 159 ГПК України).</p> <p>Суд протягом п'яти днів з дня набрання судовим наказом законної сили надсилає його копію (текст), що містить інформацію про веб-адресу такого судового наказу у Єдиному державному реєстрі судових рішень та Єдиному державному реєстрі виконавчих документів, стягувачу на його офіційну електронну адресу, або рекомендованим чи цінним листом, у разі відсутності офіційної електронної адреси (ч. 2 ст. 159 цього Кодексу).</p> <p>Із системного аналізу наведених норм не вбачається необхідності повторного надіслання судом електронної копії судового наказу до Єдиного державного реєстру судових рішень</p>
43	Стаття 161. Види та зміст заяв по суті справи	У формі якої заяви по суті справи мають подавати органи, в особі яких до господарського суду звернулася прокуратура, свої вимоги, заперечення, аргументи, пояснення та міркування щодо предмета спору?	<p>Відповідно до ч. 1 ст. 161 ГПК України при розгляді справи судом в порядку позовного провадження учасники справи викладають письмово свої вимоги, заперечення, аргументи, пояснення та міркування щодо предмета спору виключно у заявах по суті справи, визначених цим Кодексом.</p> <p>Заявами по суті справи є: позовна заява; відзив на позовну заяву (відзив); відповідь на відзив; заперечення; пояснення третьої особи щодо позову або відзиву.</p> <p>Згідно з ч. 1, 3 ст. 41 ГПК України у справах позовного провадження учасниками справи є сторони та треті особи; у справах можуть також брати участь органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших</p>

			<p>осіб.</p> <p>Зокрема, за змістом ст. 45 ГПК України сторонами в судовому процесі – позивачами і відповідачами – можуть бути особи, зазначені у ст. 4 цього Кодексу; позивачами є особи, які подали позов або в інтересах яких подано позов про захист порушеного, невизнаного чи оспорюваного права або охоронюваного законом інтересу.</p> <p>Так, ч. 3 ст. 53 ГПК України передбачено, що у визначених законом випадках прокурор звертається до суду з позовною заявою, бере участь у розгляді справ за його позовами, а також може вступити за своєю ініціативою у справу, провадження у якій відкрито за позовом іншої особи, до початку розгляду справи по суті, подає апеляційну, касаційну скаргу, заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.</p> <p>При цьому в абз. 2 ч. 5 ст. 53 цього Кодексу визначено, що у разі відкриття провадження за позовною заявою, поданою прокурором в інтересах держави в особі органу, уповноваженого здійснювати функції держави у спірних правовідносинах, зазначений орган набуває статусу позивача. У разі відсутності такого органу або відсутності у нього повноважень щодо звернення до суду прокурор зазначає про це в позовній заяві і в такому разі набуває статусу позивача.</p> <p>Як установлено ч. 1 ст. 55 ГПК України, органи та особи, які відповідно до цього Кодексу звернулися до суду в інтересах інших осіб, мають процесуальні права та обов'язки особи, в інтересах якої вони діють, за винятком обмежень, передбачених ч. 2 цієї статті.</p> <p>Отже, форма відповідної заяви, яку подаватиме орган, в особі якого до господарського суду звернулася прокуратура, буде безпосередньо залежати від правового статусу цього органу, що визначається в порядку, передбаченому ГПК України</p>
--	--	--	---

44	Стаття 162. Позовна заява	<p>Чи може бути прийнята до розгляду господарським судом позовна заява, в якій позовна вимога сформульована як встановлення факту, що має юридичне значення?</p>	<p>Частиною 1 ст. 4 ГПК України визначено, що право на звернення до господарського суду в установленому цим Кодексом порядку гарантується. Ніхто не може бути позбавлений права на розгляд його справи у господарському суді, до юрисдикції якого вона віднесена законом.</p> <p>Згідно з положеннями ч. 2 ст. 4 ГПК України за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав та законних інтересів до господарського суду має право звернутися будь-яка юридична чи фізична особа, державний орган чи орган місцевого самоврядування, якщо відповідна справа віднесена до юрисдикції господарського суду.</p> <p>Як свідчить аналіз положень ст. 5, п. 4 ч. 3 ст. 163 цього Кодексу, спосіб захисту, який може застосувати суд при вирішенні справи, обирає та зазначає у своїй позовній заяві позивач.</p> <p>За змістом ч. 1 ст. 14 ГПК України суд розглядає справи не інакше як за зверненням особи, поданим відповідно до цього Кодексу, в межах заявлених нею вимог і на підставі доказів, поданих учасниками справи або витребуваних судом у передбачених цим Кодексом випадках. Збирання доказів у господарських справах не є обов'язком суду, крім випадків, встановлених цим Кодексом.</p> <p>З урахуванням зазначених правових норм, реалізуючи право на судовий захист і звертаючись до суду, особа наводить у позові власне суб'єктивне уявлення про порушене право чи охоронюваний інтерес і спосіб його захисту.</p> <p>На стадії відкриття провадження у справі суд позбавлений можливості надати об'єктивну оцінку наявності порушеного права чи інтересу на момент звернення до господарського суду, а також визначити, чи відповідає обраний позивачем спосіб захисту змісту порушеного права, характеру його порушення та наслідкам, спричиненим цим порушенням, чи дає такий спосіб змогу забезпечити реальне та ефективне поновлення у порушених правах.</p>
----	------------------------------	--	---

			<p>У з'ясуванні наведеного і полягає завдання судового розгляду, тому ГПК України не передбачено можливості в будь-якій формі відмовити у прийнятті до розгляду позовної заяви, в якій, на думку судді, позовні вимоги сформульовано як встановлення факту, що має юридичне значення</p>
45	Стаття 166. Відповідь на відзив	<p>1. Якими критеріями повинен керуватися суд, вирішуючи питання достатності строку, необхідного для надання якісних документів по суті справи?</p> <p>2. Чи має сторона у справі право подати відповідь на відзив на апеляційну скаргу, керуючись при цьому вимогами ст. 166 ГПК України, яка регламентує порядок надання відповіді на відзив?</p>	<p>1. Згідно зі ст. 2 ГПК України одним з основних принципів господарського судочинства є розумність строків розгляду справи судом.</p> <p>Статтею 114 цього Кодексу визначено, що суд має встановлювати розумні строки для вчинення процесуальних дій. Строк є розумним, якщо він передбачає час, достатній, з урахуванням обставин справи, для вчинення процесуальної дії, та відповідає завданню господарського судочинства.</p> <p>Так, за змістом ч. 4 ст. 166 ГПК України відповідь на відзив подається в строк, встановлений судом. Суд має встановити такий строк подання відповіді на відзив, який дозволить позивачу підготувати свої міркування, аргументи та відповідні докази, іншим учасникам справи – отримати відповідь на відзив завчасно до початку розгляду справи по суті, а відповідачу – надати учасникам справи заперечення завчасно до початку розгляду справи по суті.</p> <p>Отже, суд, визначаючи залежно від обставин справи у кожному конкретному випадку строк для подання відповіді на відзив, повинен виходити із принципу розумності процесуальних строків для забезпечення справедливого, неупередженого та своєчасного вирішення спорів.</p> <p>2. Відповідно до ст. 161 ГПК України при розгляді справи судом в порядку позовного провадження учасники справи викладають письмово свої вимоги, заперечення, аргументи, пояснення та міркування щодо предмета спору виключно у заявах по суті справи, визначених цим Кодексом.</p> <p>Заявами по суті справи є: позовна заява; відзив на позовну заяву (відзив); відповідь на відзив; заперечення; пояснення</p>

			<p>третьої особи щодо позову або відзиву.</p> <p>Підстави, час та черговість подання заяв по суті справи визначаються цим Кодексом або судом у передбачених цим Кодексом випадках.</p> <p>Частиною 1 ст. 166 ГПК України встановлено, що у відповіді на відзив позивач викладає свої пояснення, міркування та аргументи щодо наведених відповідачем у відзиві заперечень та мотиви їх визнання або відхилення.</p> <p>При цьому ГПК України не обмежує право позивача подавати відповідь на відзив тільки в суді першої інстанції, а отже, він може подавати його і до суду апеляційної інстанції в порядку, визначеному процесуальним законодавством</p>
46	Стаття 169. Заяви, клопотання і заперечення	<p>1. Чи потрібно надсилати (надавати) заяви із процесуальних питань іншим учасникам справи, за винятком випадку подання доказів із такою заявою?</p> <p>2. Який порядок подання відзиву та документів із грифом "банківська таємниця"?</p>	<p>1. Відповідно до ст. 169 ГПК України при розгляді справи судом учасники справи викладають свої вимоги, заперечення, аргументи, пояснення, міркування щодо процесуальних питань у заявах та клопотаннях, а також запереченнях проти заяв і клопотань.</p> <p>Заяви, клопотання і заперечення подаються в письмовій або усній формі. У випадках, визначених цим Кодексом, або на вимогу суду заяви і клопотання подаються тільки в письмовій формі.</p> <p>Заяви, клопотання і заперечення подаються та розглядаються в порядку, встановленому цим Кодексом. У випадках, коли цим Кодексом такий порядок не встановлений, він встановлюється судом.</p> <p>Статтею 170 ГПК України визначено загальні вимоги до форми та змісту таких письмових заяв, клопотань, заперечень.</p> <p>Водночас якщо нормами цього Кодексу передбачено обов'язок учасника справи надсилати такі заяви, клопотання, заперечення іншим учасникам справи, то, відповідно, їх слід надсилати.</p> <p>При цьому ГПК України не забороняє надсилати копії таких заяв із процесуальних питань іншим учасникам справи.</p>

			<p>2. Частиною 3 ст. 169 ГПК України унормовано, що заяви, клопотання і заперечення подаються та розглядаються в порядку, встановленому цим Кодексом. У випадках, коли цим Кодексом такий порядок не встановлений, він встановлюється судом.</p> <p>З огляду на положення ч. 2, 3 ст. 11 ГПК України суд розглядає справи відповідно до Конституції України, законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; суд застосовує інші правові акти, прийняті відповідним органом на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що встановлені Конституцією та законами України</p> <p>Так, за змістом Закону України "Про банки і банківську діяльність" інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку, є банківською таємницею (ст. 60 зазначеного Закону).</p> <p>Згідно з ч. 6 ст. 60 цього Закону Національний банк України видає нормативно-правові акти з питань зберігання, захисту, використання та розкриття інформації, що становить банківську таємницю, та надає роз'яснення щодо застосування таких актів.</p> <p>Постановою Правління Національного банку України від 14.07.2006 № 267 затверджено Правила зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці, якими визначено вимоги до захисту, зберігання, використання та розкриття інформації, що містить банківську таємницю.</p> <p>Отже, беручи до уваги положення ст. 11, 169 ГПК України, суд при встановленні порядку подання документів, які містять банківську таємницю, повинен керуватися також Законом України "Про банки і банківську діяльність" та постановою Правління Національного банку України від 14.07.2006 № 267</p>
--	--	--	--

47	Стаття 170. Загальні вимоги до форми та змісту письмової заяви, клопотання, заперечення	Який порядок повернення заяв із процесуальних питань, якщо судом встановлено, що таку заяву подано без додержання вимог ч. 1 або ч. 2 ст. 170 ГПК України?	<p>Відповідно до ч. 4 ст. 170 ГПК України суд, встановивши, що письмову заяву (клопотання, заперечення) подано без додержання вимог ч. 1 або 2 цієї статті, повертає її заявнику без розгляду.</p> <p>За змістом ч. 2 ст. 232 ГПК України процедурні питання, пов'язані з рухом справи в суді першої інстанції, клопотання та заяви осіб, які беруть участь у справі, питання про відкладення розгляду справи, оголошення перерви, зупинення або закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду, а також в інших випадках, передбачених цим Кодексом, вирішуються судом шляхом постановлення ухвал.</p> <p>Отже, про повернення письмової заяви (клопотання, заперечення) суд має постановляти ухвалу відповідно до ч. 4 ст. 170 ГПК України.</p> <p>ГПК України не визначено конкретних строків вирішення наведеного питання, проте зважаючи на завдання та основні засади господарського судочинства, враховуючи положення ст. 177, п. 10, 19 ч. 2 ст. 182 цього Кодексу, питання про повернення заяв із процесуальних питань має вирішуватися у підготовчому провадженні у справі.</p> <p>Питання строків вручення відповідних ухвал учасникам справи врегульовано ст. 242 ГПК України</p>
48	Стаття 170. Загальні вимоги до форми та змісту письмової заяви, клопотання, заперечення	Як господарський суд може пересвідчитися у достовірності сертифіката реєстрації, витягу з торгового реєстру, які подає до суду іноземна юридична особа на підтвердження її правосуб'єктності за відповідним іноземним законом (п. 7 ч. 1 ст. 170 ГПК України)?	<p>За змістом ст. 74 Закону України "Про міжнародне приватне право" процесуальна правоздатність і дієздатність іноземних осіб в Україні визначаються відповідно до права України. На вимогу суду, який розглядає справу, іноземна юридична особа має представити оформлений з урахуванням ст. 13 цього Закону документ, що є доказом правосуб'єктності юридичної особи (сертифікат реєстрації, витяг з торгового реєстру тощо).</p> <p>Статтею 13 зазначеного Закону регламентовано, що документи, видані уповноваженими органами іноземних держав у встановленій формі, визнаються дійсними в Україні в разі їх легалізації, якщо інше не передбачено законом або</p>

			<p>міжнародним договором України.</p> <p>Правовий статус іноземного суб'єкта господарювання підтверджується, як правило, випискою з торговельного (банківського, судового) реєстру країни, де такий суб'єкт господарювання є офіційно зареєстрованим. Правовий статус іноземних суб'єктів господарювання може також підтверджуватися еквівалентними доказами правового статусу, що визнаються як такі законодавством країни створення, громадянства або місця знаходження такого суб'єкта і видані компетентними органами цієї країни. Такий документ повинен бути легалізований з особливостями, визначеними Гаазькою конвенцією, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів, 1961 року.</p> <p>Гаазька конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів, відповідно до Закону України "Про приєднання України до Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів" набрала чинності для України 22.12.2003</p>
49	Стаття 173. Об'єднання і роз'єднання позовів	<p>1. Чи підлягає оскарженню окремо від рішення суду ухвала про об'єднання або роз'єднання позовних вимог?</p> <p>2. Чи є присічними строки, встановлені ч. 3 ст. 173 "Об'єднання і роз'єднання позовів" ГПК України? Чи підлягають ці процесуальні строки поновленню з урахуванням положень ст. 119 "Поновлення та продовження процесуальних строків" ГПК України?</p> <p>3. Який саме суддя має розглянути справу в разі надходження клопотання учасника справи про об'єднання в одне провадження декількох справ?</p>	<p>1. Згідно з ч. 2 ст. 254 ГПК України ухвали суду першої інстанції оскаржуються в апеляційному порядку окремо від рішення суду лише у випадках, передбачених ст. 255 цього Кодексу. Оскарження ухвал суду, які не передбачені ст. 255 цього Кодексу, окремо від рішення суду не допускається.</p> <p>У ст. 255 ГПК України наведено вичерпний перелік ухвал суду першої інстанції, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку окремо від рішення суду першої інстанції.</p> <p>У цьому переліку не зазначено про можливість оскарження ухвали про роз'єднання та виділення в окремі провадження позовних вимог, пов'язаних між собою підставою виникнення, та похідних вимог, задоволення яких залежить від задоволення основної позовної вимоги.</p> <p>Водночас ч. 3 ст. 255 ГПК України передбачено, що заперечення на ухвали, які не підлягають оскарженню окремо</p>

			<p>від рішення суду, включаються до апеляційної скарги на рішення суду.</p> <p>Отже, сторона не позбавлена права навести свої заперечення з приводу ухвали про роз'єднання позовних вимог в апеляційній скарзі на рішення суду першої інстанції чи касаційній скарзі на постанову суду апеляційної інстанції.</p> <p>2. За змістом ч. 3 ст. 173 ГПК України об'єднання справ в одне провадження допускається до початку підготовчого засідання, а у спрощеному позовному провадженні – до початку розгляду справи по суті у кожній із справ.</p> <p>Зазначеною нормою встановлено присічний строк для об'єднання справ в одне провадження (як за клопотанням учасника справи, так і з власної ініціативи суду) – до початку підготовчого засідання, а у спрощеному позовному провадженні – до початку розгляду справи по суті у кожній із справ.</p> <p>Цей строк не може бути поновлений судом навіть за наявності поважних причин, що зумовлено, зокрема, необхідністю дотримання принципів стадійності господарського процесу та правової визначеності, а також недопущенням зловживання процесуальними правами тією чи іншою стороною.</p> <p>3. Частиною 8 ст. 173 ГПК України визначено, що справи, які перебувають у провадженні господарського суду, в разі об'єднання їх в одне провадження передаються на розгляд судді, який раніше за інших суддів відкрив провадження у справі.</p> <p>Якщо провадження у справах було відкрито в один день, справи, в разі об'єднання їх в одне провадження, передаються на розгляд судді, який першим прийняв рішення про їх об'єднання (ч. 9 ст. 173 ГПК України)</p>
50	Стаття 174. Залишення позовної заяви без руху, повернення	Чи необхідно надсилати ухвалу про залишення позовної заяви без руху іншим учасникам справи, окрім заявника (прокурора/позивача)?	Відповідно до ч. 1 ст. 172 ГПК України позивач, особа, яка звертається з позовом в інтересах іншої особи, зобов'язані до подання позовної заяви надіслати учасникам справи її копії та копії доданих до неї документів листом з описом вкладення.

	<p>позовної заяви</p> <p>Стаття 242. Вручення судового рішення</p>		<p>Згідно з ч. 1 ст. 174 ГПК України суддя, встановивши, що позовну заяву подано без додержання вимог, викладених у ст. 162, 164, 172 цього Кодексу, протягом п'яти днів з дня надходження до суду позовної заяви постановляє ухвалу про залишення позовної заяви без руху.</p> <p>За змістом п. 2 ч. 2 ст. 176 ГПК України про прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження суд постановляє ухвалу, в якій, зокрема, зазначаються найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові за його наявності для фізичних осіб) сторін, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання (для фізичних осіб).</p> <p>Системний аналіз наведених норм дає підстави для висновку, що особи набувають статусу учасників справи лише після відкриття провадження у справі.</p> <p>Водночас ст. 242 ГПК України визначено обов'язок суду направляти судові рішення лише учасникам справи.</p> <p>З огляду на викладене суду не потрібно направляти ухвали про залишення позову без руху іншим учасникам справи, окрім заявника (прокурора/позивача)</p>
51	<p>Стаття 174. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви</p> <p>Стаття 176. Відкриття провадження у справі</p>	<p>1. Які процесуальні дії вчиняє суддя після надходження до нього позовної заяви, відповідачами за якою є декілька осіб, у тому числі фізичні особи, які не є підприємцями?</p> <p>2. Чи може суд постановити ухвалу про залишення заяви без руху в частині позовної вимоги, щодо якої немає доказів сплати судового збору, та застосувати у подальшому положення ч. 4 ст. 174 ГПК України?</p>	<p>1. Відповідно до ч. 1 ст. 176 ГПК України за відсутності підстав для залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви чи відмови у відкритті провадження суд відкриває провадження у справі протягом п'яти днів з дня надходження позовної заяви або заяви про усунення недоліків, поданої в порядку, передбаченому ст. 174 цього Кодексу.</p> <p>Якщо відповідачем вказана фізична особа, яка не є підприємцем, суд відкриває провадження протягом п'яти днів з дня отримання судом у порядку, передбаченому ч. 8 цієї статті, інформації про зареєстроване у встановленому законом порядку місце проживання (перебування) фізичної особи – відповідача.</p> <p>Так, за змістом ч. 8 ст. 176 ГПК України суддя з метою визначення підсудності може також користуватися даними</p>

			<p>Єдиного державного демографічного реєстру.</p> <p>Водночас згідно з ч. 6, 7 ст. 176 цього Кодексу у разі якщо відповідачем у позовній заяві вказана фізична особа, що не є підприємцем, суд не пізніше двох днів з дня надходження позовної заяви до суду звертається до відповідного органу реєстрації місця перебування та місця проживання особи щодо надання інформації про зареєстроване місце проживання (перебування) такої фізичної особи. Інформація про місце проживання (перебування) фізичної особи має бути надана протягом п'яти днів з моменту отримання відповідним органом реєстрації місця проживання та перебування особи відповідного звернення суду.</p> <p>Із системного аналізу положень ст. 176 ГПК України вбачається, що суд до вирішення питання про відкриття провадження повинен звернутися до уповноваженого органу реєстрації місця перебування та місця проживання особи щодо надання інформації про зареєстроване місце проживання (перебування) фізичної особи, яка не є підприємцем, і тільки після надходження такої інформації може вирішувати питання про відкриття провадження за відповідною позовною заявою.</p> <p>Згідно зі ст. 3 Закону України "Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні" орган реєстрації – виконавчий орган сільської, селищної або міської ради, сільський голова (у разі якщо відповідно до закону виконавчий орган сільської ради не утворено), що здійснює реєстрацію, зняття з реєстрації місця проживання особи на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, на яку поширюються повноваження відповідної сільської, селищної або міської ради.</p> <p>Постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 207 затверджено Правила реєстрації місця проживання та Порядок передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру. Цією постановою визначено і порядок надсилання відповідних запитів про надання необхідної</p>
--	--	--	--

		<p>інформації.</p> <p>При цьому суд наділений також правом користуватися даними Єдиного державного демографічного реєстру.</p> <p>Правові та організаційні засади створення та функціонування Єдиного державного демографічного реєстру визначено Законом України "Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус".</p> <p>Механізм формування та ведення Єдиного державного демографічного реєстру, надання інформації з нього, видачі довідки про внесення інформації до нього та про видані документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, взаємодії між уповноваженими суб'єктами, а також процедуру здійснення ідентифікації та верифікації осіб визначено Порядком ведення Єдиного державного демографічного реєстру та надання з нього інформації, взаємодії між уповноваженими суб'єктами, а також здійснення ідентифікації та верифікації, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 18.10.2017 № 784.</p> <p>2. Вимоги щодо сплати судового збору за подання позовної заяви, встановлені ГПК України, стосуються позовної заяви як цілісного документа і не можуть стосуватися окремих вимог, наведених у позовній заяві.</p> <p>Отже, якщо позивач під час подання позову та заявлення декількох позовних вимог не сплатив судовий збір у повному обсязі в порядку та розмірі, визначеному Законом України "Про судовий збір", тобто за кожну із заявлених вимог, суд не може постановити ухвалу про залишення заяви без руху тільки в частині позовної вимоги, стосовно якої немає доказів сплати судового збору, що, у свою чергу, унеможлиблює відкриття провадження за такою позовною заявою в цілому</p>
--	--	---

52	Стаття 175. Відмова у відкритті провадження у справі	Чи перешкоджає наявність ухвали про відмову у відкритті провадження у справі зверненню особи у подальшому до суду з таким позовом?	<p>Відповідно до ч. 1 ст. 175 ГПК України суддя відмовляє у відкритті провадження у справі, якщо:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) заява не підлягає розгляду за правилами господарського судочинства; 2) є таке, що набрало законної сили, рішення чи ухвала суду про закриття провадження у справі між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав, або є судовий наказ, що набрав законної сили за тими самими вимогами; 3) у провадженні цього чи іншого суду є справа із спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав; 4) є рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу, прийняте в межах його компетенції в Україні щодо спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав, за винятком випадків, коли суд відмовив у видачі виконавчого документа на примусове виконання такого рішення; 5) є рішення суду іноземної держави або міжнародного комерційного арбітражу, визнане в Україні в установленому законом порядку, щодо спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав; 6) настала смерть фізичної особи або оголошено її померлою чи припинено суб'єкта господарювання, які звернулися із позовною заявою або до яких пред'явлено позов, якщо спірні правовідносини не допускають правонаступництва. <p>Із системного аналізу положень ч. 1 ст. 175, ч. 1, 3 ст. 231 ГПК України вбачається, що наявність підстав для відмови у відкритті провадження у справі, передбачених п. 1, 2, 4, 5, 6 ч. 1 ст. 175 цього Кодексу, унеможлиблює повторне звернення позивача з такою самою позовною заявою у спорі між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав.</p> <p>Водночас особа, якій відмовлено у відкритті провадження за її позовом на підставі п. 3 ч. 1 ст. 175 ГПК України (якщо у</p>
----	---	--	---

			<p>провадженні цього чи іншого суду перебуває справа зі спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав), після усунення обставин, що були підставою для відмови у відкритті провадження, має право звернутися з таким позовом до суду повторно</p>
53	<p>Стаття 185. Судові рішення у підготовчому засіданні</p> <p>Стаття 191. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем</p>	<p>Який порядок розгляду справи по суті у разі подання відповідачем відзиву про визнання позову за результатами підготовчого засідання?</p>	<p>Відповідно до ч. 3 ст. 165 ГПК України відзив повинен містити, зокрема у разі повного або часткового визнання позовних вимог, вимоги, які визнаються відповідачем.</p> <p>За змістом ч. 3, 4 ст. 185 ГПК України за результатами підготовчого провадження суд ухвалює рішення суду у випадку визнання позову відповідачем.</p> <p>Ухвалення в підготовчому засіданні судового рішення у разі відмови від позову, визнання позову, укладення мирової угоди проводиться в порядку, встановленому ст. 191, 192 цього Кодексу.</p> <p>Водночас слід зважати на положення ст. 191 ГПК України: позивач може відмовитися від позову, а відповідач – визнати позов на будь-якій стадії провадження у справі, зазначивши про це в заяві по суті справи або в окремій письмовій заяві (ч. 1); у разі визнання відповідачем позову суд за наявності для того законних підстав ухвалює рішення про задоволення позову. Якщо визнання відповідачем позову суперечить закону або порушує права чи інтереси інших осіб, суд постановляє ухвалу про відмову у прийнятті визнання відповідачем позову і продовжує судовий розгляд (ч. 4).</p> <p>Отже, порядок розгляду конкретної справи залежатиме від того, на якій стадії провадження у справі буде подано відзив про визнання позову, чи не суперечить закону таке визнання позову та чи не порушує права або інтереси інших осіб</p>
54	<p>Стаття 193. Виконання мирової угоди</p>	<p>Чи потрібно для розгляду клопотання про видачу судового наказу на виконання ухвали про затвердження мирової угоди призначати судові засідання та викликати зацікавлених осіб?</p>	<p>Згідно з ч. 2 ст. 193 ГПК України ухвала про затвердження мирової угоди є виконавчим документом та має відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим Законом України "Про виконавче провадження".</p>

			<p><i>Отже, видавати судовий наказ на виконання ухвали про затвердження мирової угоди не потрібно, а також не потрібно і призначати судові засідання та викликати зацікавлених осіб.</i></p>
55	<p>Стаття 197. Участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції</p>	<p>Які процесуальні дії вчиняє суд, якщо заявник, порушуючи вимоги ч. 2 ст. 197 ГПК України (щодо участі у засіданні в режимі відеоконференції), не надіслав копію відповідної заяви іншим учасникам справи?</p> <p>Які наслідки для розгляду заявленого клопотання має таке порушення?</p>	<p><i>ГПК України передбачено можливість для учасників справи взяти участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду та в приміщенні суду.</i></p> <p><i>При цьому, як убачається зі змісту ст. 197 ГПК України, для участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду учасник подає заяву, а в режимі відеоконференції в приміщенні суду – клопотання.</i></p> <p><i>Системний аналіз положень зазначеної статті дає підстави для висновку, що суд не повинен вирішувати подану заяву про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду, за результатами чого постановляти ухвалу. Заява учасника справи у такому випадку є лише засобом повідомлення суду та учасників справи про намір заявника взяти участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду, а сама участь має "заявковий" характер.</i></p> <p><i>Частиною 1 ст. 197 ГПК України визначено право учасника справи брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду за умови наявності в суді відповідної технічної можливості, крім випадків, коли явка цього учасника справи в судові засідання визнана судом обов'язковою.</i></p> <p><i>Водночас за змістом ч. 2 ст. 197 цього Кодексу отримати можливість реалізації такого права учасник справи може лише за умови подання відповідної заяви не пізніше ніж за п'ять днів до судового засідання та надсилання її копії в той самий строк іншим учасникам справи.</i></p> <p><i>З урахуванням положень ч. 4 ст. 6, ч. 3 ст. 197 ГПК України технічна можливість участі учасника справи у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення</i></p>

			<p>суду має бути забезпечена разом із початком функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.</p> <p>З огляду на викладене у разі неподання учасником справи заяви про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду та/або ненаправлення копії такої заяви іншим учасникам справи, а також ненадання суду доказів направлення копії цієї заяви учасникам справи учасник справи технічно не зможе реалізувати своє право на участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду</p>
56	<p>Стаття 221. Ухвалення рішення про судові витрати</p> <p>Стаття 244. Додаткове рішення</p>	<p>Який процесуальний документ має постановити суд за результатами вирішення питання про стягнення витрат на професійну правничу допомогу після ухвалення рішення у справі: додаткове рішення чи додаткову ухвалу?</p>	<p>Частиною 1 ст. 232 ГПК України встановлено, що судовими рішеннями є: 1) ухвали; 2) рішення; 3) постанови; 4) судові накази.</p> <p>Відповідно до ч. 3 ст. 232 цього Кодексу розгляд справи по суті судом першої інстанції закінчується ухваленням рішення суду.</p> <p>У свою чергу, за змістом ч. 1 ст. 221 ГПК України якщо сторона з поважних причин не може до закінчення судових дебатів у справі подати докази, що підтверджують розмір понесених нею судових витрат, суд за заявою такої сторони, поданою до закінчення судових дебатів у справі, може вирішити питання про судові витрати після ухвалення рішення по суті позовних вимог.</p> <p>Для вирішення питання про судові витрати суд призначає судові засідання, яке проводиться не пізніше п'ятнадцяти днів з дня ухвалення рішення по суті позовних вимог, за результатами вирішення якого ухвалює додаткове рішення в порядку, передбаченому ст. 244 цього Кодексу (ч. 2, 3 ст. 221 ГПК України).</p> <p>Частиною 3 ст. 244 ГПК України встановлено, що суд, що ухвалив рішення, ухвалює додаткове судові рішення в тому самому складі і в тому самому порядку, що й судові рішення.</p> <p>З огляду на зазначені норми ГПК України, а також</p>

			<p>ураховуючи, що відповідно до п. 1 ч. 3 ст. 123 цього Кодексу до витрат, пов'язаних з розглядом справи, належать витрати на професійну правничу допомогу, суд першої інстанції після ухвалення рішення за результатами розгляду справи по суті у випадку, передбаченому ч. 1 ст. 221 ГПК України, за заявою сторони призначає судові засідання, за результатами якого у порядку, визначеному ст. 244 цього Кодексу, ухвалює додаткове рішення</p>
57	Стаття 223. Протокол судового засідання	<p>Яка процедура складання протоколу судового засідання у разі ухвалення судового рішення у справі, розгляд якої відбувся в порядку спрощеного позовного провадження (без виклику осіб і без проведення судового засідання)?</p>	<p>Відповідно до ч. 5 ст. 252 ГПК України розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження може відбуватися без повідомлення учасників справи за наявними у справі матеріалами і може проводитися в судовому засіданні з повідомленням (викликом) сторін, якщо одна зі сторін заявила про це клопотання, або за ініціативою суду.</p> <p>Статтями 222 і 223 цього Кодексу передбачено, що ведення секретарем протоколу судового засідання та здійснення повного фіксування судового засідання за допомогою відео- та (або) звукозаписувального технічного засобу відбувається під час судового розгляду справи.</p> <p>Оскільки при розгляді справи в порядку спрощеного позовного провадження (без виклику осіб і без проведення судового засідання) судові засідання не проводяться, протокол судового засідання не ведеться.</p> <p>Частиною 1 ст. 232 ГПК України встановлено, що судовими рішеннями є: 1) ухвали; 2) рішення; 3) постанови; 4) судові накази.</p> <p>Рішення та постанови приймаються, складаються і підписуються в нарадчій кімнаті складом суду, який розглянув справу (ч. 2 ст. 233 зазначеного Кодексу).</p> <p>Згідно з ч. 4, 5 ст. 233 ГПК України ухвали суду, які оформлюються окремим документом, постановляються в нарадчій кімнаті, інші ухвали суд може постановити, не виходячи до нарадчої кімнати. Ухвали суду, постановлені окремим</p>

			<p>документом, підписуються суддею (суддями) і приєднуються до справи. Ухвали, постановлені судом, не виходячи до нарадчої кімнати, заносяться до протоколу судового засідання.</p> <p>Отже, враховуючи, що при розгляді справи в порядку спрощеного позовного провадження судове засідання не проводиться та не ведеться протокол такого судового засідання, вихід суду до нарадчої кімнати не оформлюється жодним окремим процесуальним документом. При цьому суд у будь-якому випадку повинен керуватися положеннями ч. 2, 4, 5 ст. 233 ГПК України</p>
58	Стаття 223. Протокол судового засідання	Чи потрібно оформлювати вихід складу суду до нарадчої кімнати протоколом вчинення окремої процесуальної дії (ст. 225 ГПК України) у випадку, коли сторони або інші учасники справи не викликаються, а судове засідання не проводиться?	<p>Відповідно до ст. 225 ГПК України під час вчинення окремої процесуальної дії поза судовим засіданням складається протокол. При його складанні можуть застосовуватися технічні засоби.</p> <p>У протоколі вчинення окремої процесуальної дії зазначаються такі відомості:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) рік, місяць, число і місце вчинення процесуальної дії; 2) час початку вчинення процесуальної дії; 3) найменування господарського суду, що розглядає справу, прізвище та ініціали судді, секретаря судового засідання; 4) справа, що розглядається, імена (найменування) учасників справи; 5) відомості про явку учасників судового процесу; 6) відомості про роз'яснення учасникам справи їх процесуальних прав та обов'язків; 7) усі розпорядження головуючого та постановлені ухвали, дані про застосування технічних засобів фіксування судового процесу; 8) заяви і клопотання учасників справи; 9) основний зміст пояснень учасників справи, показань свідків, роз'яснень експертами висновків і відповідей на поставлені їм додаткові питання, консультацій та висновків спеціалістів;

			<p>10) докази, їх опис, а в разі якщо докази не додаються до справи, – номер та зміст письмових доказів;</p> <p>11) час закінчення вчинення процесуальної дії;</p> <p>12) інші відомості, визначені цим Кодексом.</p> <p>Протокол повинен бути оформлений не пізніше наступного дня після вчинення окремої процесуальної дії.</p> <p>Отже, процесуальним законом не передбачено оформлення виходу складу суду до нарадчої кімнати протоколом вчинення окремої процесуальної дії у випадку, коли сторони або інші учасники справи не викликаються, а судові засідання не проводиться</p>
59	Стаття 233. Порядок ухвалення судових рішень	<p>1. Чи може суд у протокольній ухвалі вирішувати питання про витребування доказів, призначення колегіального розгляду справи, перехід до розгляду справи по суті, перехід зі спрощеного до загального позовного провадження, відкладення розгляду справи, перерву у підготовчому засіданні, продовження строку підготовчого провадження?</p> <p>2. Чи буде правильним задовольнити клопотання про видачу копії протокольної ухвали учаснику справи, надавши витяг із протоколу судового засідання, підписаний секретарем?</p>	<p>ГПК України не визначено переліку ухвал, які суд може постановити, не виходячи до нарадчої кімнати.</p> <p>Водночас системний аналіз норм цього Кодексу дає підстави для обґрунтованого висновку, що можливість постановлення ухвали без виходу до нарадчої кімнати залежить, зокрема, від:</p> <p>1) того, чи підлягає ухвала оскарженню окремо від рішення;</p> <p>2) важливості та складності процедурного питання, що вирішується ухвалою, її впливу на права та обов'язки учасників справи; необхідності своєчасної та повної фіксації суті клопотання, заперечень та доводів інших учасників справи щодо заявленого клопотання, мотивів, з яких суд дійшов висновків, наведених в ухвалі, і закону, яким керувався суд, та, відповідно, потенційного значення можливого оскарження такої ухвали разом із рішенням суду;</p> <p>3) необхідності вручення та виконання ухвали суду;</p> <p>4) необхідності доведення до відома учасників справи інформації у справі, що стосується їх значимих прав та обов'язків, строків вчинення процесуальних дій, стадійності розгляду справи;</p> <p>5) необхідності забезпечення контролю за належністю і своєчасністю доведення змісту ухвали до відома учасників</p>

			<p>справи та її виконання;</p> <p>б) можливості повідомлення учасників процесу про відкладення розгляду справи або перерву в судовому засіданні, місце, дату і час нового судового засідання або продовження судового засідання під розписку тощо.</p> <p>З урахуванням викладеного суддя у кожному конкретному випадку, розглядаючи те чи інше процедурне питання, повинен вирішувати окремо, чи є доцільним та необхідним оформляти ухвалу як окремий документ або чи є прийнятним і достатнім її постановлення без виходу до нарадчої кімнати.</p> <p>2. ГПК України не передбачено можливості видачі судом витягів із протоколу судового засідання.</p> <p>Відповідно до ч. 1 ст. 42 цього Кодексу учасники справи мають право ознайомлюватися із матеріалами справи, робити з них витяги, копії, одержувати копії судових рішень.</p> <p>За змістом положень ч. 1 ст. 224 ГПК України учасники справи мають право ознайомитися із протоколом судового засідання та протягом п'яти днів з дня підписання протоколу у справі подати до суду письмові зауваження з приводу неповноти або неправильності відомостей, вміщених у протоколі судового засідання.</p> <p>З огляду на викладене суд зобов'язаний забезпечити учаснику справи можливість ознайомлення із протоколом судового засідання (з можливістю знімання копій, якщо є така потреба) у разі подання таким учасником справи відповідного клопотання</p>
--	--	--	--

60	Стаття 234. Зміст ухвали суду	Які ухвали суду повинні містити вступну та резолютивну частини?	<p>Згідно зі ст. 234 ГПК України ухвала, що викладається окремим документом, складається із:</p> <p>1) вступної частини із зазначенням: а) дати і місця її постановлення; б) найменування суду, прізвища та ініціалів судді (суддів); в) імен (найменувань) учасників справи;</p> <p>2) описової частини із зазначенням суті клопотання та імені (найменування) особи, яка його заявила, чи іншого питання, що вирішується ухвалою;</p> <p>3) мотивувальної частини із зазначенням мотивів, з яких суд дійшов висновків, і закону, яким керувався суд, постановляючи ухвалу;</p> <p>4) резолютивної частини із зазначенням: а) висновків суду; б) строку і порядку набрання ухвалою законної сили та її оскарження.</p> <p>Отже, вступну та резолютивну частини містить ухвала, яка викладається як окремий документ</p>
61	Стаття 242. Вручення судового рішення	Чи є правомірним застосування положень ч. 4 ст. 122 ГПК України у разі виклику учасників судового процесу, які не отримують кореспонденції суду (конверти повертаються із відмітками про закінчення терміну зберігання), і чи вважається у цьому випадку, що місцезнаходження таких осіб невідоме?	<p>Частиною 4 ст. 122 ГПК України урегульовано порядок виклику в суд через оголошення на офіційному веб-сайті судової влади України тільки тих учасників судового процесу, зареєстроване місце проживання (перебування), місцезнаходження чи місце роботи яких суду невідомі.</p> <p>Отже, наведена норма не може бути застосована у разі виклику учасників, стосовно яких немає доказів отримання кореспонденції, надісланої судом</p>
62	Стаття 245. Роз'яснення судового рішення	Чи підлягає роз'ясненню постанова суду касаційної інстанції, якою залишено без змін рішення судів попередніх інстанцій?	<p>Статтею 245 ГПК України визначено право учасників справи, державного виконавця, приватного виконавця на роз'яснення судового рішення, яке набрало законної сили, без зміни його змісту.</p> <p>Роз'ясненню підлягає судові рішення, ухвалені по суті спору, коли його зміст викладено нечітко, його положення незрозумілі, внаслідок чого виконання такого рішення викликає труднощі чи стає неможливим.</p>

		<p>Право роз'яснення рішення належить суду, який його ухвалив, якщо рішення ще не виконане або не закінчився строк, протягом якого рішення може бути пред'явлене до примусового виконання.</p> <p>Зі змісту ст. 245 ГПК України убачається, що може бути роз'яснено судові рішення, яке підлягає примусовому виконанню, тобто судові рішення, яким спір вирішено по суті.</p> <p>Залишення постановою суду касаційної інстанції без змін судових рішень судів попередніх інстанцій не означає ухвалення нового рішення по суті спору касаційним судом.</p> <p>Отже, постанова Верховного Суду, якою залишено без змін рішення судів попередніх інстанцій і щодо якої порушено питання про роз'яснення, не належить до рішень, право на роз'яснення яких передбачено ст. 245 ГПК України.</p> <p>Таким судовим рішенням у наведеному випадку є рішення суду першої інстанції.</p> <p>Аналогічну правову позицію викладено Великою Палатою Верховного Суду в ухвалах від 10.07.2018 у справі № 461/1930/16-ц, від 03.09.2018 у справі № 638/11634/17 (К/9901/4439/17).</p> <p>Пунктом 1 ч. 1 ст. 175 ГПК України передбачено, що суддя відмовляє у відкритті провадження у справі, якщо заява не підлягає розгляду за правилами господарського судочинства.</p> <p>Оскільки постанова Верховного Суду, якою залишено без змін рішення судів попередніх інстанцій, не може бути об'єктом роз'яснення у розумінні положень господарського процесуального закону, суд у такому випадку відмовляє у прийнятті до розгляду заяви про роз'яснення цієї постанови.</p> <p>Наявність ухвали Верховного Суду про відмову в прийнятті до розгляду заяви про роз'яснення постанови суду касаційної інстанції, якою залишено без змін рішення судів попередніх інстанцій, не позбавляє заявника права звернутися із заявою про роз'яснення рішення суду першої інстанції (ухвала КГС ВС від 31.10.2018 у справі № 917/1400/16)</p>
--	--	--

63	<p>Стаття 247. Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження</p> <p>Стаття 250. Вирішення питання про розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження</p>	<p>Чи може суд вирішити питання про розгляд справи у спрощеному позовному провадженні за відсутності відповідної заяви (клопотання) позивача?</p>	<p>Статтею 247 ГПК України передбачено два можливих випадки розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>малозначні справи</i> (ч. 1); 2) <i>будь-яка інша справа</i>, віднесена до юрисдикції господарського суду, за винятком справ, зазначених у ч. 4 цієї статті (ч. 2). <p>Згідно з ч. 1, 2 ст. 250 ГПК України питання про розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження суд вирішує в ухвалі про відкриття провадження у справі. У випадку, передбаченому ч. 2 ст. 247 цього Кодексу, за наслідками розгляду відповідного клопотання позивача суд з урахуванням конкретних обставин справи може:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) задовольнити клопотання та визначити строк відповідачу для подання заяви із запереченнями щодо розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження; або 2) відмовити в задоволенні клопотання та розглянути справу за правилами загального позовного провадження. <p>Положення ч. 1 ст. 247, ч. 1, 7 ст. 250 ГПК України слід розуміти так, що малозначна справа (справа незначної складності) розглядається виключно за правилами спрощеного позовного провадження та не може бути розглянута за правилами загального позовного провадження навіть з урахуванням критеріїв, установлених ч. 3 ст. 247 цього Кодексу.</p> <p>Як справи, передбачені ч. 2 ст. 247 ГПК України, слід розуміти справи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) щодо яких немає підстав для визнання їх малозначними (справами незначної складності) відповідно до п. 2 ч. 5 ст. 12 цього Кодексу, 2) які одночасно не належать до переліку справ, що підлягають розгляду виключно у загальному позовному провадженні відповідно до ч. 4 ст. 247 ГПК України. <p>Зазначені справи за загальним правилом розглядаються у порядку загального позовного провадження, проте суд із</p>
----	---	---	---

			<p>врахуванням критеріїв, установлених ч. 3 ст. 247 цього Кодексу, може прийняти рішення про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження. Таке рішення він приймає лише за наявності клопотання позивача та відповідно до положень ст. 249, 250 ГПК України</p>
64	<p>Стаття 250. Вирішення питання про розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження</p>	<p>Як у разі постановлення ухвали про розгляд справи за правилами загального позовного провадження (якщо раніше було вирішено розглянути цю справу в порядку спрощеного позовного провадження) відповідно до ч. 6 ст. 250 ГПК України слід рахувати строки розгляду справи (спочатку чи враховувати час, витрачений на розгляд справи за правилами спрощеного провадження)?</p>	<p>Згідно з ч. 6 ст. 250 ГПК України якщо суд вирішив розглянути справу в порядку спрощеного позовного провадження, але в подальшому за власною ініціативою або за клопотанням учасника справи постановив ухвалу про розгляд справи за правилами загального позовного провадження, розгляд справи починається зі стадії відкриття провадження у справі.</p> <p>Суд відкриває провадження у справі за відсутності підстав для залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви чи відмови у відкритті провадження.</p> <p>Будь-які дії в суді пов'язані зі строками їх здійснення, регламентованими відповідним процесуальним законодавством.</p> <p>З аналізу положень ст. 250 ГПК України вбачається, що розгляд справи починається, а не продовжується, і тому строки розгляду справи розпочинаються з моменту відкриття провадження у справі</p>
65	<p>Стаття 250. Вирішення питання про розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження</p>	<p>Який порядок проведення судової експертизи у справі, розгляд якої відбувається в порядку спрощеного позовного провадження?</p>	<p>Відповідно до ч. 1 ст. 252 ГПК України розгляд справи у порядку спрощеного позовного провадження здійснюється судом за правилами, встановленими цим Кодексом для розгляду справи в порядку загального позовного провадження, з особливостями, визначеними у главі 10 ГПК України. Підготовче засідання при розгляді справи у порядку спрощеного позовного провадження не проводиться.</p> <p>Системний аналіз положень процесуального законодавства дає підстави для обґрунтованого висновку, що незалежно від форми провадження у справі (загальне чи спрощене позовне</p>

			<p>провадження) підготовку справи до розгляду суд має завершити у підготовчому провадженні до початку розгляду справи по суті.</p> <p>Усі дії з підготовки справи до розгляду у спрощеному позовному провадженні суд має вчинити до початку першого засідання у справі або протягом тридцяти днів з дня відкриття провадження у справі, якщо для розгляду справи у порядку спрощеного позовного провадження судове засідання не проводиться (ч. 2, 3 ст. 252 ГПК України)</p>
66	Стаття 255. Апеляційні скарги на ухвали суду першої інстанції	Чи можна оскаржити окремо від рішення суду ухвалу про внесення виправлень до ухвали суду?	<p>Статтею 243 ГПК України передбачено, що суд може з власної ініціативи або за заявою учасників справи виправити допущені в рішенні чи ухвалі описки чи арифметичні помилки, про що постановляється ухвала.</p> <p>Апеляційне оскарження ухвал відбувається у двох формах:</p> <p>а) у формі апеляційної скарги на ухвали, які можуть бути оскаржені окремо від рішення місцевого суду;</p> <p>б) у формі заперечень на ухвали, що не підлягають оскарженню окремо від рішення суду, які можуть бути включені до апеляційної скарги на рішення суду.</p> <p>У ст. 255 ГПК України наведено перелік ухвал, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку окремо від рішення суду. Зокрема, п. 18 ч. 1 ст. 255 цього Кодексу передбачено можливість оскарження ухвал про внесення, відмову у внесенні виправлень саме у рішення.</p> <p>Ухвала про внесення виправлень є складовою частиною того судового рішення, до якого необхідно внести зазначені виправлення, тому й оскаржена ця ухвала окремо від рішення суду може бути тільки у тому випадку, коли таке оскарження передбачено для "основного" судового рішення.</p> <p>Такими "основними" судовими рішеннями у розумінні положень ГПК України є рішення суду по суті спору та ухвали, визначені у ст. 255 цього Кодексу.</p> <p>Зокрема, ухвала про внесення виправлень в ухвалу про відкриття провадження у справі не може бути оскаржена до</p>

			<p>апеляційного господарського суду окремо від рішення суду, оскільки ст. 255 ГПК України не передбачено можливості оскарження ухвали про відкриття провадження у справі окремо від рішення суду (ухвала КГС ВС від 04.03.2019 у справі № 904/5578/18)</p>
67	<p>Стаття 255. Апеляційні скарги на ухвали суду першої інстанції</p>	<p>Чи підлягають апеляційному оскарженню окремо від рішення суду першої інстанції ухвали суду першої інстанції про відмову в задоволенні клопотання про зупинення провадження, не передбачені ст. 255 ГПК України?</p>	<p>Статтею 129 Конституції України визначено основні засади судочинства, якими, зокрема, є забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення.</p> <p>Конституційне право на судовий захист як невід'ємну частину такого захисту передбачає можливість поновлення порушених прав і свобод громадян, правомірність вимог яких установлена у належній судовій процедурі та формалізована у судовому рішенні, і конкретні гарантії, які давали б змогу реалізовувати його у повному обсязі та забезпечувати ефективно поновлення у правах за допомогою правосуддя, яке відповідає вимогам справедливості, що узгоджується також зі змістом ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.</p> <p>Відповідно до ч. 2 ст. 254 ГПК України ухвали суду першої інстанції оскаржуються в апеляційному порядку окремо від рішення суду лише у випадках, передбачених ст. 255 цього Кодексу. Оскарження ухвал суду, які не передбачені ст. 255 цього Кодексу, окремо від рішення суду не допускається.</p> <p>Отже, перелік ухвал, які підлягають апеляційному оскарженню окремо від рішення суду, наведений у ст. 255 ГПК України, є вичерпним.</p> <p>Системне тлумачення положень ст. 255 ГПК України засвідчує, що законодавець свідомо виокремив випадки, в яких може бути оскаржено або конкретну процесуальну дію, або таку конкретну дію і відмову в її вчиненні.</p> <p>Зазначені процесуально-процедурні обмеження права на</p>

			<p>апеляційне оскарження деяких ухвал місцевого господарського суду окремо від остаточного рішення суду встановлені з метою ефективного здійснення правосуддя і не зменшують для сторін можливості доступу до суду апеляційної інстанції та не ускладнюють їм цей доступ таким чином і такою мірою, щоб завдати шкоди самій суті цього права, оскільки сторони не позбавляються права на апеляційне оскарження таких проміжних ухвал місцевого господарського суду взагалі, їх право лише відтермінується до постановлення остаточного рішення у справі (постанови КГС ВС від 11.09.2018 у справі № 916/1461/16, від 18.10.2018 у справі № 912/1398/18)</p>
68	Стаття 342. Розгляд скарги	Які дії має вчинити суд для швидкого повідомлення учасників справи про розгляд скарги на дії державної виконавчої служби?	<p>Сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду із скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їхні права (ст. 339 ГПК України).</p> <p>Згідно з ч. 1 ст. 340 ГПК України скарга подається до суду, який розглянув справу як суд першої інстанції.</p> <p>Порядок виклику учасників справи у судове засідання визначено ст. 120 цього Кодексу, відповідно до якої суд здійснює виклик учасників справи шляхом вручення ухвали господарського суду про дату, час та місце судового засідання в порядку, передбаченому ст. 242 ГПК України.</p> <p>Так, із аналізу положень ст. 242 цього Кодексу вбачається, що копію ухвали господарського суду про дату, час та місце судового засідання суд надсилає в електронній формі у порядку, встановленому законом (за наявності в особи офіційної електронної адреси), або рекомендованим листом із повідомленням про вручення, якщо такої адреси в особи немає.</p> <p>Водночас, ураховуючи обмежені строки розгляду скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або</p>

			<p>приватного виконавця, суд не позбавлений можливості одночасно із направленням відповідної ухвали викликати зазначених осіб у судове засідання телефонограмою, телеграмою, засобами факсимільного зв'язку, електронною поштою або повідомленням через інші засоби зв'язку (зокрема мобільного), які забезпечують фіксацію повідомлення або виклику (ч. 6 ст. 120 ГПК)</p>
69	<p>Підпункт 17 пункту 1 розділу XI «Перехідні положення»</p>	<p>Як за відсутності Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи та впровадження відповідного електронного документообігу оцінювати документи, що надійшли на електронну пошту суду, до оформлення та подання яких ГПК України встановлено обов'язкові вимоги (надсилання сторонам із наданням доказів такого надсилання, сплата судового збору, наявність додатків до відповідних документів тощо)?</p>	<p>Використання електронних документів і цифрових підписів в Україні регулюється законами України "Про електронні документи та електронний документообіг" і "Про електронний цифровий підпис".</p> <p>Відповідно до ст. 5 Закону України "Про електронні документи та електронний документообіг" електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа.</p> <p>Електронний документ може бути створений, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму. Візуальною формою подання електронного документа є відображення даних, які він містить, електронними засобами або на папері у формі, придатній для приймання його змісту людиною.</p> <p>Обов'язковим реквізитом електронного документа, який використовується для ідентифікації автора та/або підписувача електронного документа іншими суб'єктами електронного документообігу, є електронний підпис. Накладанням електронного підпису завершується утворення електронного документа (ст. 6 зазначеного Закону).</p> <p>Отже, за відсутності Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи та впровадження відповідного електронного документообігу документи, які надійшли на електронну пошту суду, повинні бути підписані електронним підписом</p>

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua